

OPINIA

națională

Revistă săptămânală de informație, opinie și idei de larg interes național, editată de FUNDAȚIA "ROMÂNIA DE MÂINE"

SOCIETATE, COMUNICARE ȘI VALORI (VII)

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Examinată ca proces social, comunicarea pune în evidență o multitudine de aspecte; ea se bazează astăzi pe o diversitate în continuă creștere cantitativă și ameliorare calitativă a mijloacelor de informare, mai ales sub raportul operativității, al cuprinderii și eficienței sociale. Mai mult decât atât, de câteva decenii, comunicarea ca proces social a devenit obiect de cercetare, de analiză și predicție în sfera științelor sociale, obiect de studiu sistematic și de calificare profesională și diverse domenii: sociologie, politică, jurnalism, activitate editorială etc. S-a constituit și se îmbogățește continuu chiar o teorie de sine stătătoare, a comunicării sau comunicațiilor, definită drept un ansamblu de principii, norme și concepte care caută să explice procesele privind transmiterea, recepția, stocarea și utilizarea informațiilor din toate sferele vieții sociale, între care politica, economia și opinia publică ocupă locuri prioritare.

Rolul și semnificația comunicării au sporit considerabil în ultimii ani ai deceniului trecut, iar transformările bruște, spectaculoase din fostele țări socialiste, ineditul lor istoric au conferit circulației informațiilor un loc aparte în legătură cu judecățile de valoare care se arată a fi când raționale, obiective sau, dimpotrivă, subiective, iraționale, în funcție de diverse criterii dar, mai cu seamă, pornind de la anumite interese. Este vorba, în această privință, de ceea ce un autor american numește "alchimia informației", de faptul că societatea nu ar funcționa "dacă nu ar exista limbaj, cultură, date, informații și know-how", dar și de realitatea că "din toate resursele necesare pentru a crea avere, nici una nu este mai versatilă decât aceasta. De fapt, cunoștințele (uneori doar informațiile și datele) se pot folosi ca înlocuitori ai altor surse"¹⁾.

Autorul se ocupă de problema mai generală a viitorului econo-

mic al omenirii și dependența acestuia de rapida universalizare a accesului la computer, la tehnologia informațiilor și mijloacelor informative înaintate dar, nu întâmplător, se referă analitic la "războaiele informațiilor", la "divizarea informațiilor" iar, în acest context, la bătălia pentru "controlul informației", la noua alianță dintre justiția socială, libertatea socială și libertatea de

expresie.

Este evident că pentru societatea contemporană în ansamblul său și cu atât mai mult pentru țările în proces de tranziție, cum este și România, problematica informației, a comunicării sociale este una nu numai de larg interes, dar și de importanță esențială pentru fiecare națiune, pentru structurile ei democratice, de conducere social-politică.

(Continuare în pag. 6)

Monumentul de la Păuliș

La 9 Mai, întreaga omenire sărbătorește împlinirea unei jumătăți de veac de la victoria împotriva fascismului hitlerist, victorie la dobândirea căreia România a adus o contribuție substanțială. Dintre monumentele ridicate pentru cinstirea eroilor Armatei Române, reproducem în paginile acestui număr câteva cu o deosebită semnificație.

Pledoarie pentru luciditate

Acad. ȘTEFAN MILCU

Semnificația termenului de luciditate e multiplă, de la cea utilizată pentru a caracteriza integritatea funcțiilor mentale, până la cea semantică, a capacității neuropsihice de înțelegere corespunzătoare a fenomenelor și de previziune a unor acțiuni proiectate sau în curs de desfășurare. Eseul nostru este consacrat îndeosebi acestei calități, a capacității neuropsihice, atât de necesară în activitatea ce antrenează diferiți factori în viața personală și socială, într-o confruntare responsabilă complexă. În această epocă de tranziție, necesitatea lucidității se impune cu o motivare multiplă, în primul rând, pentru factorii de decizie a orientării și validării a numeroase acțiuni ce intervin în structura și dinamica vieții sociale.

Conducerea statului, Parlamentul sunt instituții care necesită o luciditate corespunzătoare, generată pe de o parte de realitățile existente, ce trebuie acceptate, și de hotărârile predictive ale etapei ce va urma celei de tranziție.

Calitatea acestor angajări necesită o viziune clară asupra desfășurării evenimentelor, a măsurilor care corespund prevederilor, unor legi sau hotărâri lucide, a unor evenimente sociale. Luciditatea hotărârilor luate creează responsabilitatea asupra evenimentelor, structurilor și activităților ce pot influența mai multe generații, istoria și cultura unei țări.

Legile referitoare la învățământ, la apărarea națională, la patrimoniul național, istoric și social, sunt exemple caracteristice pentru importanța calității definitorii a unei lucidități. Nu mai puțin importantă este luciditatea în deciziile juridice și medicale, în diagnostic și tratament. Exemplul deciziilor așa-zis psihiatrice, cu motivare politică, au generat controverse aprige și persistente chiar și după o jumătate de secol de la luarea lor.

În ce mă privește, consider că sunt tot atâtea exemple ale lucidității sau nelucidității, ca risc sau probabilitate, motiv pentru care noi trebuie să luptăm pentru ca cele lucide să prevaleze. De unde, cred, și rațiunea esului de față.

Argumente ale calității
la Universitatea
"Spiru Haret"
Pag. 3

ETERNITATEA CREAȚIEI

Acad. RADU P. VOINEA

Activitatea de creație, sub orice formă ar fi ea, științifică, tehnică, artistică, literară etc., este specifică ființei umane. Oricât de perfecționat ar fi fagurele construit de albine, el nu este o operă de creație.

Prima ființă umană descoperită de geologi a fost numită atunci "homo sapiens". Fără a nega înțelepciunea, ca o caracteristică a ființei umane, cred că însușirea cea mai adecvată ființei umane este capacitatea de a crea, creativitatea, și că o denumire mai potrivită ar fi fost "homo creator". Mai mult decât atât, consider că însuși sensul vieții noastre pe acest pământ este creația, în orice domeniu ar fi ea. Într-adevăr, în om sălășluiește dorința de nemurire, care, potrivit Bibliei, le-a fost luată primilor oameni, Adam și Eva, de către Dumnezeu, dându-le în schimb dragostea.

Omul își poate satisface dorința de nemurire în mai multe moduri:

a) Pe cale religioasă, îmbrățișând una din religii în care se postulează nemurirea sufletului și crezând în acest postulat.

b) Prin copii care, într-un anumit fel, ne prelungesc viața. De ce, de cele mai multe ori, ne plac mai mult nepoții decât copiii, deși pe linie de filiație, ei sunt mai depărtați de noi? Pentru că prin ei ne vedem pre-

lungită și mai mult viața. În romanul *Mizerabilii* al lui Victor Hugo, Marius era neliniștit pentru că nu știa cum îl va primi bunicul său, prieten pentru Victor Hugo să comenteze: "Săracul Marius, el nu știa că dacă mai sunt părinți care nu-și iubesc copiii, nu există nici un bunic care să nu-și iubească nepoții!"

c) Prin creație. *Horățiu*, marele poet latin în *Oda a 30-a* din cartea a treia, versul 6, scria: "Non omnis moriar" (Nu voi muri de tot), gândindu-se că peste mii și mii de ani, opera lui va fi citită și, în felul acesta, el va continua să trăiască prin creația sa literară.

În mod asemănător, în literatura noastră, poetul *Alexandru Philippide*, într-una din poeziile sale scrie:

"M-atâră de tine, poezie, ca un copil de poala mamei
Să trec cu tine podul humii".

Ideea este aceeași: trecerea în veșnicie prin creația sa literară. Și exemplele se pot înmulți: *Aristotel*, *Platon*, *Arhimede*, *Pitagora*, *Galileu*, *Newton*, *Einstein* sunt numai câțiva din miile de nemuritori, datorită creației lor nemuritoare.

Educarea tineretului nostru în spiritul unei activități creatoare este, după părerea mea, cea mai bună orientare ce i se poate da.

COLEGIILE REVISTEI "OPINIA NAȚIONALĂ"

COLEGIUL PENTRU REFORMĂ ȘI RELANSAREA ECONOMIEI NAȚIONALE

- Acad. Alexandru Bărlădeanu
- Acad. Anghel Rugină
- Acad. N. N. Constantinescu
- Acad. David Davidescu
- Prof. dr. Constantin Ionete
- Prof. dr. Ivanciu Nicolae-Văleanu
- Prof. dr. doc. Alexandru Zanfir
- Prof. dr. Mircea Druce
- Prof. dr. Alexandru Albu
- Prof. dr. Mihai Părăluță
- Prof. dr. Gheorghe Zaman
- Prof. dr. Petre Mălcomete
- Prof. dr. Mihai Dumitrescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE ȘTIINȚEI ȘI ÎNVĂȚĂMÂNTULUI

- Acad. Ștefan Milcu
- Acad. Radu Voinea
- Acad. Ștefan Pascu
- Acad. Ion Coteanu
- Acad. Cristofor Simionescu
- Acad. Ștefan I. Ștefănescu
- Acad. Marius Peculea
- Prof. dr. Liviu Maior
- Prof. dr. Grigore Brâncuș
- Prof. dr. Dan Ghiocel
- Prof. dr. Emil Tocaci
- Prof. dr. doc. Grigore Posea
- Prof. dr. Gheorghe Secară
- Prof. dr. g-ral (rez.) Emil Mihuleac

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE CULTURII ȘI ARTEI

- Acad. Eugen Simion
- Prof. dr. Alexandru Boboc, membru corespondent al Academiei Române
- Radu Beligan
- Grigore Vieru
- Paul Everac
- Dinu Sărau
- Prof. dr. Ion Dodu Bălan
- Prof. dr. Victor Giuleanu
- Dumitru Radu Popescu
- Paul Anghel

COLEGIUL PENTRU IDEEA NAȚIONALĂ ȘI SOCIALĂ ÎN ROMÂNIA

- Prof. dr. Aurelian Bondrea
- Prof. dr. Mitropolit Antonie Pământăleală
- Prof. dr. Ioan Scurtu
- Prof. dr. doc. Titu Georgescu
- Prof. dr. Ștefan Lache
- Prof. dr. Gheorghe I. Ioniță

- Adrian Păunescu
- Prof. dr. Ion Rebedeu
- Prof. dr. Ion Mihail Popescu
- Prof. dr. Gheorghe Cazan
- Prof. dr. Ion Tudosecu
- Prof. dr. Tiberiu Nicola
- Prof. dr. Virgil Constantinescu

COLEGIUL PENTRU DOCTRINE POLITICE ȘI PROBLEME ALE RELAȚIILOR INTERNAȚIONALE

- Valentin Lipatti
- Dr. Ion Mitran
- Prof. dr. Florea Dudiță
- Prof. dr. Mircea Nicolaescu
- Prof. dr. Marin Voiculescu
- Ion Mărgineanu
- Dan Lăzărescu
- Prof. dr. Ion Zară
- Prof. dr. Constantin Mecu
- Prof. dr. Marin Nedelea
- Prof. dr. Constantin Vlad
- Dr. Nicolae Ecobescu

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE SĂNĂȚĂII ȘI PROTECȚIEI SOCIALE

- Acad. Nicolae Cajal
- Acad. Constantin Bălăceanu-Stolnici
- G-ral dr. Gheorghe Niculescu, membru de onoare al Academiei Române
- Prof. dr. doc. Iulian Mincu
- Prof. dr. doc. Victor Ciobanu
- Prof. dr. Caius Traian Dragomir
- Prof. dr. Andrei Firică
- Prof. dr. Dorin Sarafoleanu
- Prof. dr. Ioan Pop D. Popa
- Prof. dr. Ștefan Costea
- Prof. dr. Gheorghe Răboacă

COLEGIUL PENTRU PROBLEMELE JUSTIȚIEI, STATULUI DE DREPT ȘI DEMOCRAȚIEI

- Acad. Valentin Georgescu
- Acad. Ion Filipescu
- Acad. Vasile Gionea
- Prof. dr. Antonie Iorgovan
- Prof. dr. Adam Popescu
- Prof. dr. Nicolae Popa
- Prof. dr. Ion Neagu
- Prof. dr. Andrei Popescu
- Prof. dr. Ionel Cloșcă
- Prof. dr. Mihai Merfea
- Prof. dr. Mircea Stroia

Director:

Prof. dr. AURELIAN BONDREA

Puncte de vedere Strategia tranziției la ECONOMIA DE PIAȚĂ

Dr. GHEORGHE ZAMAN

Deși problemele strategiei tranziției de la economia de comandă la cea de piață constituie preocuparea de bază a multor specialiști din domeniile teoriei și practicii, o serie întreagă de aspecte importante vizând acest proces complex se află încă în stadiul clarificărilor noționale, al încercărilor de a desprinde unele caracteristici și tendințe ale formării și evoluției sale. Într-un fel, această situație - uneori marcată de confuzie și dilematism - este justificată tocmai de numărul mare de probleme complicate pe care le ridică tranziția, de ineditul și întinderea în timp a procesului. Exagerarea în această privință ar însemna acceptarea agnosticizării și incompetenței.

În general, demersul strategic al tranziției la economia de piață poate fi conceput ca desfășurându-se pe mai multe paliere problematice și etape: **alegerea obiectivelor și priorităților** economico-sociale ale strategiei; efectuarea de **analize-diagnostice** aprofundate cu relevarea factorilor cauzali determinanți; elaborarea și alegerea **variantelor strategice**, stabilindu-se o alternativă strategică (în afara variantelor strategice contingente); **implementarea strategiei**, care necesită adoptarea de programe

și măsuri compatibile și consistente cu interesele naționale și obiectivele economico-sociale prestabilite: **evaluarea strategiei tranziției** pe baza unor criterii relevante.

Dacă primelor patru etape li se acordă, în general, o atenție specială, etapa evaluării adesea este ignorată sau superficial abordată. Lipsa și/sau efectuarea superficială, pripită a evaluării strategiei tranziției, fără nici o îndoială, aduce reale prejudicii la nivelul întregii societăți, al fiecărui compartiment al acesteia și al indivizilor. Evaluarea permite detectarea în timp util a unor abateri inadmisibile, generate de incapacități manageriale sau schimbări imprevizibile pe care le aduce viitorul. Ajustările în aceste situații se impun în mod obligatoriu. Ele nu reprezintă un simptom al slăbiciunii strategiei cu condiția să nu fie prea multe și frecvente, caz în care ar infirma soliditatea șafodului strategic inițial.

Alertarea, înainte de a fi prea târziu, de către organele speciale de evaluare, supraveghere și control în legătură cu necesitatea operării unor ajustări ale strategiei constituie o **cerință sine qua non** pentru reușita reformei economico-sociale în România. Ea este dovada că tranziția nu se desfășoară spontan, ci în condițiile unei supravegheri atente și prudente, fără inhibarea liberei inițiative și a regulilor pieței.

Evaluarea strategiei tranziției trebuie efectuată înainte de a fi pusă în aplicare (ex-ante), în timpul aplicării (interim) și după aceasta (ex-post). **Evaluarea ex-ante** se realizează iterativ la diferite instanțe și niveluri societale (Guvern, Parlament etc.). Ea cuprinde analize și aprecieri calitative privind eficiența, complementaritatea, consistența și logica demersului strategic al tranziției, pornind de la stăruințele axiologice ale poporului român și de la o platformă ideologică ce a înfrunit sufragiile electoratului. Acest tip de evaluare presupune manifestarea democratică a diversității de opinii, a consensului și parteneriatului social și cuprinde, mai cu seamă, etapele a), b) și c).

Evaluarea interim este un proces complex în care organe specializate ale guvernului și statului, consacrate prin sistemul legal și instituțional, analizează rezultatele politicii de reformă la diferite stadii ale acesteia. Evaluarea de acest tip vizează mai ales etapa d) a strategiei tranziției. **Evaluarea ex-post** presupune confruntarea și analiza corespundenței și concordanței dintre mijloacele alocate, obiectivele care s-au îndeplinit și gradul de îndeplinire a acestora, după încheierea unor etape intermediare sau finale ale implementării strategiei.

Motivația evaluării strategiei este direct legată de existența dorinței de a aprecia performanțele funcționării mecanismelor economiei românești, dirijate în conformitate cu o strategie aleasă. Această dorință, evident, are și o conotație politică. Ea derivă din necesitatea unei aprecieri obiective a gradului de reușită sau eșec ale strategiei, adoptate, în funcție de care se pot stabili noi măsuri și ac-

țiuni, recompense, recunoașterea meritelor, precum și răspunderile și sancțiunile pentru instanțele care au elaborat și aplicat strategia respectivă.

În procesul de evaluare a strategiei reformei, un rol primordial îl are informația furnizată în forme utilizabile. Orice raport statistic-economic deformat a rezultatelor diferitelor activități nu face decât să prejudicieze fundamentarea deciziei.

Criteriile de evaluare a strategiei tranziției pot fi clasificate în două mari grupe: calitative și cantitative.

Din grupa **criteriilor calitative** fac parte:

- **coerența și consistența internă** a strategiei, în sensul că fiecare element component al acesteia trebuie să se încadreze operațional și eficient într-o structură integrată de elemente constitutive care sunt chemate să răspundă convergent unor obiective și priorități economico-sociale; satisfacerea exigențelor criteriului respectiv nu poate fi concepută fără existența unor fluxuri informaționale corespunzătoare;

- **compatibilitatea, consistența și interconectările cu mediul extern**, care presupun ca fiecare element al strategiei tranziției să corespundă cerințelor și evoluțiilor în perspectivă ale mediului extern, interpretat în cele mai largi sensuri, inclusiv în cel de economie internațională. De exemplu, elemente de mediu extern pe care strategia dezvoltării economiei românești trebuie să le aibă obligatoriu în vedere sunt: dimensiunea și structura capitalului străin în România, asocierea și aderarea la Uniunea Europeană, colaborarea cu economia altor țări;

- **adekvarea strategiei la resursele umane și materiale disponibile, ca și la idealurile și năzuințele poporului român**, ceea ce implică îmbinarea eficienței economice cu justiția socială, într-un cadru democratic, incompatibil cu sărăcirea majorității populației, dar sinergic cu formarea unei "clase de mijloc" consistente, cu utilizarea rațională a valorilor materiale și umane și satisfacerea nevoilor spirituale;

- **acceptabilitatea** unui anumit risc, pornind de la adevărul că fiecare variantă strategică îi sunt asociate anumite costuri social-economice;

- **periodicitatea** evaluării strategiei, în funcție de secvențialitatea sistemelor de obiective și priorități, care nu se poate conforma vag aprecierii căzute în desuetudine că "la început ne va fi greu și mai apoi bine"; o încadrare riguroasă în timp a celor două situații diferite, din punctul de vedere al rezultativității tranziției, conferă evaluării jaloane indubitabile.

Criteriile cantitative de evaluare a strategiei tranziției la economia de piață se referă la sisteme și subsisteme de indicatori economico-sociali de volum și structură pe ansamblul țării, ramuri, subramuri, domenii de activitate și teritoriale, care reflectă în timp raportul dintre input-uri și output-uri, performanțele funcționării mecanismelor care deservesc strategia etc. În această grupă de criterii se înscriu și comparațiile internaționale, menite să evidențieze poziția ocupată de România într-un context economico-social internațional, mai mult sau mai puțin cuprinzător și omogen.

Evaluarea strategiilor bazată pe criteriile menționate trebuie să fie **clară și transparentă**, deoarece numai astfel ea este un factor de "capacitate" sau "demobilizant". În cazul unor rezultate slabe, recurgerea la strategii contingente sau alternative este absolut necesară. Evaluatorii, indiferent că sunt persoane fizice sau instituții cu personalitate juridică, trebuie să îndeplinească mai multe condiții printre care cele mai importante sunt: competența profesională, neutralitatea față de anumite poziții partizane, calități morale și comportamente exemplare, capacitatea de a fi obiectiv etc.

COMORI ALE SUFLETULUI ROMÂNESC

O rază blândă de lumină se proiectează pe cerul întunecat al existenței noastre, o pată de culoare vie într-un peisaj tern, un crâmpel de liniște și bucurie într-o lume neliniștită și deprimată irump parcă dintr-un decor care evocă atmosfera sfintelor sărbători ale Paștilor - iată tulburătorul mesaj pe care-l transmite expoziția "Icoane pascale" a pictoriței IOANA NICOARĂ.

Patronată de Ministerul Afacerilor Externe - Direcția Relații Culturale - găzduită cu generozitate și convingerea întru dănuirea credinței neamului românesc, în holul sălii "Grigore Gafencu", expoziția de icoane pe sticlă s-a bucurat de prezența unor prestigioase personalități.

Prilej de înșeninare și regăsire sufletească, expoziția reprezintă un spectacol magnific pe care numai talentul și gingășia le pot pune în scenă. De îndată ce intri în sala inundată de o calmă lumină, de o atmosferă duhovnicească ești cuprins de o stare de pace interioară, de împăcare cu sine, grijile și necazurile părăsindu-te ca printr-o minune.

Punând în evidență firesc harul și sensibilitatea pictoriței Ioana Nicoară, născută la poalele Munților Meseș, în Zalău - leagănul daco-românismului - lucrările expuse exprimă frumusețe sufletească, talent și imaginație care-și trag seva dintr-o viață trăită în credința ortodoxă străbună. Pictate într-un limbaj simplu care-și propune ca prin simboluri și coduri pactice să dăruiască mesajul ortodoxiei transmis în timp oamenilor într-o ocrotire și liniște noastră sufletească, icoanele Ioanei Nicoară - păstrătoare a unui străvechi meșteșug țărănesc -

constituie crâmpel din ceea ce a dat mai bun existența noastră efemeră pe acest binecuvântat pământ.

Însurându-se cu predilecție din Ciclul Cristologic - Buna Vestire, Duminica Floriilor, Răstignirea, Punerea în Mormânt, Învierea - scenele surprinse pe sticlă cu delicatețe feminină, dar sugerând și profesionalism, de Ioana Nicoară conturează soborul sfinților (Sfântul Nicolae, Sfântul Gheorghe) care revin ca un leitmotiv al icoanelor pascale, al protectorilor muncii și ai vieții noastre cotidiene, sfinți patronimici și sfinți protectori ai sănătății noastre, ai casei și ai gospodăriei, ai recoltelor, sfinți aducători de noroc, belșug și ploaie la timp (Maica Domnului, Sfânta Paraschiva, Sfântul Ilie). Poate de aceea, aceste adevărate comori exprimă nu numai viziunea liturgică a misterului devenită imagine tainică prin magia artei Ioanei Nicoară, ci fiecare icoană în parte se transformă în comori ale sufletului românesc, invitându-ne la contemplație, făcându-ne mai buni, mai înțeleghători, mai toleranți. Și spre cinstea pictoriței Ioana Nicoară și a noastră, a tuturor celor care am avut bucuria să ne îmbogățim sufletește, admirând lucrările acesteia miraculoase, și ca o recunoaștere a talentului acesteia, icoanele pe sticlă și pe lemn care-i poartă numele au intrat deja în valoroase colecții particulare din țară și din Olanda, Germania, Italia și Austria, purtând cu ele semnula creației românești, mesajul ortodoxiei românești dăruit lumii.

Adela Deac

Argumente ale calității la Universitatea "Spiru Haret"

Competența corpului profesoral asigură reușita practicii studenților

- Să începem cu o întrebare simplă: cum ați reușit, stimate domnule decan, să puneți bazele unui program superior de practică pentru studenți?

- Mai întâi, printr-o riguroasă evaluare a obiectivelor ce trebuie să fie bine cunoscute de către studenții facultății noastre. Prin concepția la care am apelat aici ne propunem ca între studiul teoretic și activitatea practică să nu se interpună diferențieri artificiale, ci să fie concepute drept componente ale unui întreg, etape ale unui proces unitar: procesul de ansamblu al pregătirii studenților. Convergența acestor componente se impune, știut fiind că deficitul practicii universitare provine, principalul fiind, și din insuficiența corelației a etapelor muncii universitare. Adaug însă că am fi reușit mai greu în această tentativă a noastră dacă n-am fi stabilit o conlucrare de durată cu câteva unități reprezentative pentru profilul facultății noastre.

- Cum ați reușit această performanță, în condițiile când agenții economici pur și simplu fug de obligațiile decurgând din eventuala lor calitate de parteneri în organizarea și desfășurarea practicii?

- Într-adevăr, societățile comerciale invocă, drept motivație a refuzului lor de a primi studenți la practică, tot felul de greutăți reale, unele foarte dificil de depășit. Dar tocmai acest fapt poate fi o șansă pentru noi: șansa de a conlucra cu ei pentru depășirea acestor greutăți. O șansă care ne incumbă obligația de a-i orienta pe studenți într-o activitate superioară de "diagnostic și tratament". Cu alte cuvinte, dacă studenții, prin programul lor de practică, își propun să delimiteze sursele unor neajunsuri economice și să vină cu soluții practice de îndreptare, ei sunt solicitați pe larg. Este vorba de o consultanță științifică pentru care, altminteri, societatea respectivă ar trebui să cheltuiască bani grei, angajând un mare număr de specialiști.

- Și studenții dv. din anii II sau III pot fi asociați unor astfel de specialiști?

- Nu uitați că, în cazul Universității "Spiru Haret", ei își desfășoară programul de practică sub îndrumarea activă și efectivă a cadrelor didactice. Și cum acestea, îndrăznesc să afirm, numără specialiști de prestigiu care cumulează o bogată experiență în activitatea didactică, de cercetare științifică și managerială, practica studenților se resimte pozitiv de pe urma acestei realități. De altminteri, însăși baza de practică a studenților noștri confirmă acest fapt. Avem încheiate convenții de colaborare cu două dintre unitățile cele mai reprezentative pe plan național: Camera de Comerț și Industrie a României și Întreprinderea "Romexpo". Studenților noștri li se asigură anual accesul gratuit la

Convorbire cu prof. dr. CONSTANTIN MOISUC, decanul Facultății de Marketing și Comerț Exterior

Una dintre problemele cele mai grele cu care se confruntă astăzi învățământul superior românesc derivă din programul studențesc de practică, mai precis spus, din posibilitatea de aplicare a acestuia. Nici vorbă ca agenții economici, de stat sau privați, să mai îngăduie prezența studenților în incinta lor, necum să-i lase să investigheze, să elaboreze materiale de analiză, pe care să le confrunte, ca altădată, cu principiile teoretice însușite la cursuri. Pe de altă parte, greutățile cu care se confruntă unitățile economice, îndeosebi cu caracter industrial, le fac improprii pentru un proces de producție în varianta lui clasică, din care studenții ar avea ce învăța. Astfel încât, la facultățile cu profil tehnic, practica de an a studenților lipsește, pur și simplu, sau dobândește un caracter întâmplător și, deci, neconcludent.

Cum să mai cercetezi ca student, la fața locului, ori, pe cât posibil, să și participi la aplicarea principiilor și metodelor de fabricație a componentelor unei mașini-unelte cu un grad sporit de modernitate, când blocajul economic, lipsa unor contracte ferme, predispoziția pentru importurile cu orice preț, șomajul în continuă expansiune fac ca o uzină, altădată de prestigiu internațional, precum "Electroputere", să fie obligată în anii din urmă să includă în procesul său de fabricație de mult uitatele... roabe? Da, ați citit bine: e vorba de meschinele roabe de cărat nisip, pământ, var, moloz și alte asemenea, într-o vreme când parcul locomotor al căilor noastre ferate resimte acut lipsa unor locomotive electrice măcar de tehnicitatea și productivitatea celor fabricate în urmă cu 10 ani.

Și totuși, întreg acest proces de răsturnare a principiilor tehnico-economice, ori de reasezare a lor după criterii încă nu pe deplin lămurite, resimte nevoia unui personal avizat precum studenții. Activitatea practică a acestora este totuși posibilă, mai cu seamă în orizontul cercetării factorilor de concurență cărora trebuie să le facă față un agent economic. Ori în investigarea cauzelor pentru care un produs propriu nu se vinde, deși piața are nevoie de așa ceva. Ori în definirea celor mai bune relații de parteneriat cu alte firme, din țară sau din străinătate, de evaluare a celor mai moderne tehnologii ș.a.m.d. Cum vedem, direcțiile în care o unitate economică resimte nevoia aportului universitar nu sunt puține, dar, în schimb, ele reclamă o contribuție efectivă, precisă, competentă, de înaltă ținută științifică. Factorii de risc, specifici activității practice a studenților și care altădată intrau în "prețul" pregătirii viitorilor specialiști, astăzi nimeni nu mai este dispus să-i suporte. Decât dacă există girul unor personalități universitare care întrunesc deopotrivă calități de specialiști recunoscuți în ramura respectivă, de îndrumători didactici și de manageri. De aceea astăzi practica studenților se desfășoară cu bune rezultate numai sub conducerea unor profesori competenți și energici, capabili să diagnosticheze cu precizie o stare critică, dar să-i și ofere soluții de îndreptare, un remediu rapid și eficient.

Este ceea ce regăsim în activitatea Universității "Spiru Haret" al cărei corp universitar de elită constituie o garanție, inclusiv pentru reușita programului de practică a studenților, după cum atestă și succesele remarcabile obținute în această privință la Facultatea de Marketing și Comerț Exterior.

două târguri cu participare internațională: TIB-ul din octombrie și TIBCO din primăvară. Accesul cu o tematică anume de practică pentru fiecare student.

- Concret, ce cuprinde o asemenea tematică individuală a studenților?

- Nominalizarea obiectivelor pe care trebuie să le urmărească fiecare student. La anul al II-lea, aceste obiective includ cu precădere o muncă de documentare, de observație la fața locului, de analiză, iar pentru anul al III-lea, obiectivele au și un caracter de sinteză, urmărind implicit fundamentarea unor propuneri și sugestii de perfecționare a activității de marketing și de comerț. În ambele cazuri, însă, practica se încheie printr-un referat, elaborat de fiecare student, pe baza căruia primește un calificativ.

- Stimată domnule decan, profit de remarcabila experiență pe care o aveți în acest domeniu spre a vă ruga să precizați, eventual și pentru atenționarea altor unități economice, cam ce fel de operații, utile acestor unități, pot efectua studenții dv. în practică?

- Tematica individuală de care vă vorbeam poate include investigații asupra audienței pe piața a unui anumit produs, a modului cum îl prezintă alte firme, cum își amenajează ele standurile, ce tehnologie folosesc în acest scop. În desfășurarea acestor investigații, studenții noștri efectuează o veritabilă cercetare științifică, utilizând, de pildă, în timpul unor sondaje, chestionare, cunoștințe multiple de sociologie, statistică, psihologie socială, spre a nu mai aminti cunoștințele specifice disciplinelor lor de specialitate. Și apoi nu uitați că fiecare student cunoaște cel puțin două limbi de largă circulație, este familiarizat cu tehnici de negociere și de marketing, în baza cărora pot participa la conferințe de presă, la tratativele comerciale, la demonstrații de produse, ca

ghizi ș.a.m.d. În această ordine de idei țin să precizez că, după opinia mea, cu cât programul de practică și, implicit, tematica individuală a studenților au un caracter preponderent de consultanță, incluzând o bogată activitate de cercetare științifică, succesul pregătirii practice a studenților este cu atât mai sigur, mai de durată.

- Ați atins exact aspectul asupra căruia doream să vă pun o întrebare: continuitatea în timp a unei formule superioare de practică a studenților. Cum poate fi ea conservată?

- Cum să vă spun? Când un partener economic simte că-i ești util, el va continua să te solicite. Astfel încât, până la urmă, problema continuității de ansamblu se rezolvă tot pe terenul succesorilor programelor individuale de practică. Așa am reușit noi să încheiem convențiile de practică pe o durată de 5 ani, cu posibilitatea ca ele să fie reînnoite. Așa am reușit, de asemenea, ca prin parcurgerea programelor anuale de practică, studenții ajunși acum în anul al IV-lea să aibă deja întreaga documentație pentru elaborarea lucrării de licență, iar unii dintre ei au încheiat această lucrare chiar în primul semestru din anul al IV-lea. Referatele întocmite individual la sfârșitul perioadei de practică au pus bazele cercetărilor prezentate în cercurile științifice, cu posibilitatea ca aceste cercetări să fie dezvoltate în lucrările de licență. Este o filieră deosebit de fertilă tocmai pentru continuitatea de esență a procesului de pregătire a studenților, la care se referă întrebarea dv.

- Din această perspectivă, ce vă propuneți pentru viitor?

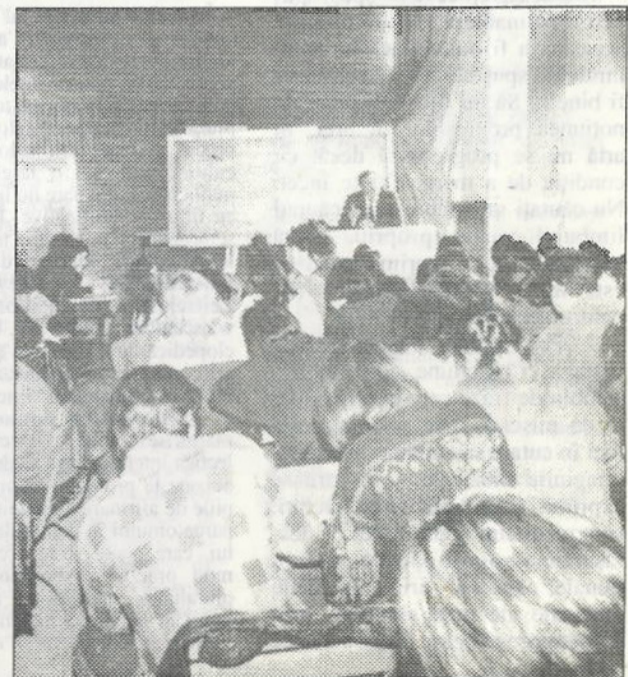
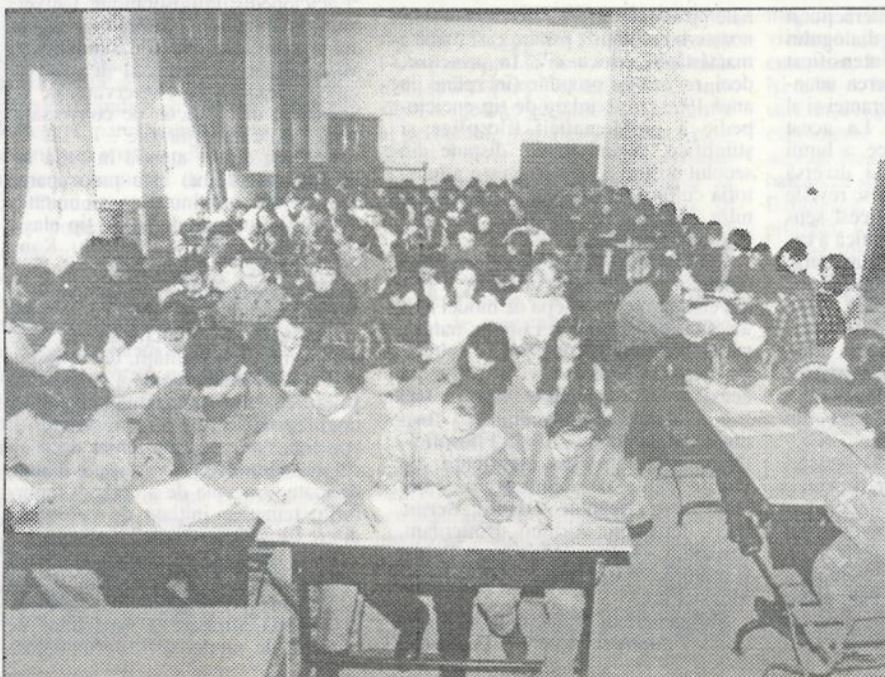
- Să sporească ponderea cercetării științifice în programele de practică; scop în care timpul afectat practicii se cere prelungit în dimensiuni optime, dar nu în detrimentul cursurilor și seminariilor. Planul de învățământ trebuie să înfățișeze și din acest punct de vedere un echilibru fertil. Totodată, ne propunem un spor de calitate în îndrumarea practicii studenților, scop în care acum, când facultatea noastră a fost autorizată, ne gândim să scoatem posturile libere la concurs spre a le completa cu cadre didactice competente, inclusiv sub raportul îndrumării studenților la practică.

- Vă urăm succese mereu mai mari.

- Vă mulțumesc.

■ Mihai IORDĂNESCU

La Universitatea "Spiru Haret"

VRAJA ENESCIANĂ

Prof. univ. LIVIU BRUMARIU

La 4 mai 1955 (în urmă cu 40 de ani) pe bolta cerească a Daco-României, "Lucașfăru" numit Enescu a încetat să-și trimită razele binefăcătoare și călăuzitoare asupra creatorilor, interpreților și iubitorilor de muzică de la noi. "Muzica, spunea Enescu, este graiul în care se ogîndesc - fără puțință de prefăcătorie - însușirile sufletești ale omului, ale popoarelor". Creația lui Enescu rămâne modelul cel mai desăvârșit al operei de artă. Ea păstrează o legătură adâncă cu folclorul și întru-chipează, în forma cea mai înaltă, geniul creator al poporului român.

Născut pe plaiurile Moldovei la 19 august 1881 se stinge din viață la Paris și este înmormântat în cimitirul "Pere Lachaise", alături de atâtea glorie ale marelui popor francez.

... "Povestea mea începe acolo departe, în câmpia Moldovei, și se sfârșește aici, în inima Parisului. Pentru a merge din satul meu natal în marea cetate unde se sfârșește drumul meu, am luat o cale plină de praf, străjuită de arbori care se duc, se duc spre infinit. Era lung, desigur, acest drum. Ce scurt mi s-a părut".

"Vrajă enesciană! - scria, la aflarea morții lui Enescu, compozitorul Mihail Jora, cel care i-a urmat apoi în fotoliul de la Academia Română - cuprindere mai departe. Ai pus de mult stăpânire pe inimile noastre, le-ai dezvăluit tainele frumosului, le-ai îmbogățit simțirea, le-ai luminat ascunzăturile. Fii tot tu aceea care să ne ajuți și de azi înainte..." "Pentru că ești al tuturor, fii binecuvântat. Pentru că ești al nostru, fii lăudat".

Iată câteva dintre ideile sale devenite testament pentru posteritate.

"Spuneți tuturor că eu sunt victoria națiunii asupra forțelor care vor să țină țara noastră în întineric și ignoranță".

... "Dacă aveți ceva de spus, spuneți-o pe maniera voastră proprie, aceasta va fi bine. Dacă nu aveți nimic de spus tăceți, și aceasta va fi bine!... Să nu fiți preocupați de noțiunea progresului în artă. În artă nu se progresează decât cu condiția de a merge foarte încet. Nu căutați un limbaj nou; căutați limbajul vostru propriu, adică mijloacele de a exprima exact ce este în voi. Originalitatea vine peste înțelegera a ceea ce nu o caută".

... "Pentru mine, muzica nu este o stare, ci o acțiune, adică un ansamblu de fraze care exprimă idei și de mișcări, care poartă aceste idei în cutare sau cutare direcție:... imaginile muzicale, prin care se exprimă conținutul unei lucrări, sunt rezultatul unui proces de desfășurare a tuturor potențelor emoționale, care zac virtual în ideile muzicale ale unei simfonii, prin descătușarea acelor forțe, a acelor

energii care sunt cristalizate în temă ca o concretizare sonoră a unui afect, a unei emoții, a unui sentiment".

Iar lui Sabin V. Drăgoi îi spunea: "Cu cât o melodie populară e prezentată mai simplu, cu atât mai viu strălucește în toată frumusețea ei".

... "Muzica trebuie să pornească de la inimă și să se adreseze inimii;... să nu uităm că scopul artei este «cânte mai bine!»".

"Era un dăruit - seria compozitorului Paul Constantinescu - vrăjitor stăpân pe toate mijloacele, și-a risipit darurile cu lărgimea mărinimiei și conștiința înăscută a misiunii. Arcușul cânta direct pe strunele inimii, brațele larg deschise cuprindeau orchestra ca pe un singur și vast instrument, din

care doineau suspinele și veselia neamului, ca din caval.

În inima sa, o frântură de ritm devenea izvor de viață, o boare de melodie, cascădă tumultuoasă; de la cântecul firav al pământului său natal până la opera impunătoare și clocotitoare, drumul era parcurs, țelul era atins. Povara era grea, iar munca devenea crez. Străbătând lumea în lung și-n lat, fama se întinde și, împreună cu ea, virtuțile neamului se fac auzite. Odată cu tălmăcirea vie a monumentelor muzicale, George Enescu strecoară ceva și din firea pământului care l-a născut, ceva din sufletul țărânului din Livenii Dorohoiului. Mai întâi, străinul se miră, apoi fluieră cântecul și află că există pe pământ un colț de lume dăruit cu puteri de viață nouă și proaspătă". Apoi, călătorul se întoarce la ai săi, ca să-i învețe tainele meșteșugului, să le deschidă ochii la viață. Înființează "Premiul Enescu" ce devine consacrat pentru tinerii muzicieni români și îmbold de a sluji fără odihnă arta și prin ea cultura românească.

Neobosit, cutreeră târgurile mari sau mai mici, în dorința de a lărgi orizontul cultural al fraților săi. Marele sărbătorit al capitalelor lumii devine acum dascăl de țară; nepriceperea nu-l supără, piedicile nu-i stăvilesc râvna.

Din frământare, din durere și zbcucium, din încrederea nețărmurită în om și viață, George Enescu a dăruit patriei, poporului său și omenirii, perfecțiunea sufletului, năvala vieții și credința spre mai bine, dăltuite în piatra tare a operei sale, naționale și universale.

Pentru noi și pentru toți, George Enescu rămâne un om, o culme și un simbol.

Monumentul Eroilor Patriei - București

NOTE DE LECTURĂ

Dezbateri despre DIALECTICĂ ȘI UMANISM

Prof. dr. ALEXANDRU BOBOC, membru
corespondent al Academiei Române

În contextul actual al interacțiunii culturilor și, implicit, al dialogului ideilor și concepțiilor s-au intensificat preocupările pentru înțelegerea nuanțată a acestora în spiritul toleranței și al pluralității perspectivelor. La acest proces al reasezării valorice a lumii culturii participă o largă și diversă publicistică, din care nu lipsesc reviste cu titluri semnificative. În acest sens se propune și noua serie tematică a celebrei edituri "Merner" din Hamburg: **DIALEKTIK. Enzyklopedische Zeitschrift für Philosophie und Wissenschaften.** (Dialectica. Revistă enciclopedică de filosofie și știință), a cărei concepție se originea în programul mai larg al unei "Enciclopedii europene de filosofie și știință". Așa cum mărturisese inițiatorii revistei, "Dialectica" intenționează să dea răspunsuri avizate la probleme cum ar fi principiile de afirmare a umanității, emanciparea omului în condițiile pluralismului, care poate și se vrea realizat în mod practic". Abordând "tematica pluralității valorilor și a tablourilor lumii în gândirea contemporană", revista ia în considerare "teoriile raționale orientate asupra întregului cunoașterii realității", printre care "teoria marxistă și critica ei". În principal, deci, revista își propune (începând cu anul 1991) o abordare de tip enciclopedic a problematicii filosofice și științifice, vizând marile dispute din secolul nostru și sursele acestora în istoria culturii europene și a interacțiunilor acestora cu alte tipuri de configurație spirituală.

În acest sens devine relevantă chiar tematica numerelor revistei pe 1993, din care reținem: funcția de model a filosofiei; noua lume și Europa; natură, științe ale naturii; concepte de cultură. Participarea la dezbateri este aici cu adevărat internațională, seria de față fiind elaborată în colaborare cu "Istituto Italiano per gli Studi Filosofici" (Napoli) și întrunind contribuții din vestite centre de cultură, precum: Heidelberg, Neapole, Oxford, Berlin, Paris, Ierusalim, Urbino, Rotterdam, Bruxelles, Tokyo, Moscova, Praga, Hamburg, Bremen, Groningen, Münster ș.a.

Sub genericul "Funcția model a filosofiei", numărul I pe 1993 cuprinde

o dezbateri larg diversificată, derulată în următoarele planuri: un comentariu - **Problema raționalității la ieșirea din secolul al XX-lea** (P. P. Caidenko); studii - **Continuum-ul și principiul continuității. O perspectivă enciclopedică în modernitate** (M. Otto); **Leibniz și Descartes: dovezi și adevăruri eterne** (I. Hacking); **Conceptul leibnizian de fenomenon bene fundatum** (D. Pätzold); Conceptul de substanță în **Principiile metafizice** ale lui Kant și semantica conceptului de masă al lui Newton (B. Falkenberg); **Enciclopedismul lui Neurath: o versiune naturalistă a empirismului logic** (Th. Morman); **Intuiție pură și concept pur.** Receptarea de către Cassirer a concepției despre geometrie a lui Kant (K. N. Ihmig); **discuție critică** - despre nr. 2/1992 (**Dialektik**) cu tema "Industria ismul și marea industrie" (aici, despre studiul lui Fr. Tomberg: "Proiectul lui Hitler de «concepție național-socialistă despre lume»", de Th. Sandkühler, cu replica autorului); despre **Dialektik** nr. 2/1993 cu tema "Contribuții la critica economiei politice - 125 de ani de la apariția «Capitalului»" (aici: Marx și disputa în jurul metodei economiei politice în secolul 19, de Huan Seung Van; Observații la constructul lui Marx "forța de muncă ca marfă" - un adaus la tema "125 de ani de la apariția «Capitalului»", de P. Keiler); **recenzie** - despre "Encyclopédie Philosophique Universelle" (publié sous la direction d'André Jacob), de H. G. Sandkühler; **Miscelanea** - **Lexiconul de conversație ca lexicon de conservare**, de O. Seemann, un "lexicon de conversație pentru toate împrejurările".

înseamnă, în principal, "orientarea spre ceea ce pentru viața și gândirea noastră valorează ca ceva realist", spre recunoașterea faptului că "orice problemă insolubilă este o problemă parțială a unei infinite". Și aici este vorba de o nouă înțelegere a preocupării pentru dialectică, nu ca "formă a procesualității și temporalității ființei", nu ca un "nume" pentru un organ special de "filosofie dialectică", ci ca un "subtitlu" pentru "complementaritatea filosofiei și a științelor, care nu mai cunoaște vreo supra- sau subordonare", căci "o gândire filosofică se deschide teoretic ca o cercetare empirică fundamentală, se leagă de cunoașterea științelor pozitive; empiria științifică însăși își reflectă premisele și consecințele filosofice și are nevoie astfel de formele raționalității și criticii, așa cum ea le-a elaborat în istoria ei atât de contradictorie".

În esență, "tema raționalității și a limitelor ei" constituie "tema principală, de fond, care pune în mișcare filosofia europeană continentală a zilelor noastre", ceea ce e valabil chiar și pentru literatura anglo-americană și rusă. Ceea ce caracterizează însă analizele actuale ale problemei raționalității sunt "tendența spre diferențiere conceptuală, mai mult, chiar depășirea «raționalității științifice», înțelegerea ca tehnică a dominației naturii", și conceperea rațiunii "ca cea mai înaltă capacitate umană, care ne permite să înțelegem conexiunea de sens nu doar a acțiunilor umane și a mișcărilor sufletești, ci și pe cea a fenomenelor naturii, în întregime și în unitatea lor, în înlănțuirea lor vie".

Această trecere de la mentalitatea modernă a analizei la cea contemporană este ilustrată prin semnificarea marii creații teoretico-metodologice de la Descartes, Leibniz și Newton la Kant și Marx. În acest sens, de pildă, se înscrie perspectiva poziției kantiene, reinterpretată pentru nevoile gândirii secolului nostru de Cassirer, care a subliniat că, după lucrările lui Helmholtz, Reemann, Poincaré și Hilbert, noțiunea kantiană de "intuiție pură" implică o optică a raportului general-particular care rămâne încă în vigoare în concepțiile secolelor următoare. "Funcția de model a filosofiei" se exercită astfel nu numai în raport cu științele și cu celelalte forme ale culturii, ci și în raport cu viața și noua configurație a lumii europene în contextul interacțiunii și comunicării civilizațiilor în lumea de azi.

Ceea ce atrage atenția în seria articolelor (studiilor) este preocuparea de a releva continuitatea și unitatea dintre gândirea modernă de tip clasic (Descartes, Leibniz, Newton, Kant, Marx) și cea contemporană, de a o recepta pe cea dintâi, sub semnul enciclopedismului și al măsurii în care acesta mai este funcțional în noua înțelegere a raționalității. Căci "în perioada dezvoltării rapide a cunoașterii științifice, care transformă și gândirea unei epoci căreia era modernă îi constituie un exemplu, chiar dacă nu cel mai semnificativ, ia naștere înainte de toate și nevoia de a regândi raporturile tematice inițiate de cei vechi dintre filosofie și științe".

La acest cadru, modalitatea cea mai adecvată de sistematizare nu o mai poate constitui conținutul de modelat, ci o nouă afirmare a aspectului de "funcție de model a filosofiei", care

Cocrișel și ION BARBU

DUMITRU RADU POPESCU

Motto

"... că iu mor de dorul vostru
Și îmbătrânesc și am făcut
o barbă până în brâu"

Cocrișel

Ion Barbu și Tudor Arghezi au în cătare, nu în ultimul rând, descoperirea farmecului limbii române, adică au în cătare geniul limbii române.

Dar cum cărțile scrise pe limba românească nu se întind pe durata multor secolii, așa vrea să mă opresc succint asupra unui autor drag inimilor noastre, Cocrișel. Spunând câteva cuvinte despre Cocrișel și despre contemporanii săi, vom putea apoi observa mai bine la ce culmi a ajuns, în trei-patru veacuri, literatura română. Deci:

Dacă scoatem din calcul cultura populară, mitologia românească, poezii și cântăreții mitici care au viețuit pe la curțile dorului de pe aceste meleaguri, dacă-i eliminăm și pe cărturarii autohtoni ce s-au exprimat în alte limbi - ajungem, vrem nu vrem, la primele atestate de limbă românească, la scrisoarea lui Neacșu și la epistola lui Cocrișel! Voi zăbovi câteva clipe asupra lui Cocrișel, moldovean aflat în oastea lui Mihai Viteazul și căzut prizonier la unguri, care au și vrut să-l taie!... Cartea - să-i spun astfel scrierii bravului Cocrișel către părinții săi, în care îi roagă să-l elibereze, pe bani, se-nțelege! - cartea aceasta ar putea fi considerată, după noi, întâia respirație a unui scriitor român. Astfel am putea vorbi, deci, de primul scriitor român și de prima biografie a unui scriitor român. Scrisoarea lui Cocrișel, după Iorga, poate fi datată: sfârșitul anului 1600, Transilvania. Cocrișel vorbește pentru prima oară de dor - dorul; se plânge că-l mănâncă păduchii, că are numai o cămașă, că i-a crescut barba până la brâu!... Destinul acestui autor român se oprește aici, odată cu scurta sa autobiografie. A fost eliberat sau nu? Nu se știe! Dar destinul cărții sale a înfruntat veacurile, dacă, iată, și azi, în anul când aniversăm centenarul unui geniu, Ion Barbu, vorbim și despre Cocrișel! Există deci destine și destine: destinele unor biografii, destinele autorilor, și destinele cărților! Din păcate, uneori, ca și în cazurile lui Barbu, Blaga, Rebreanu, Arghezi, Eminescu, datorită hărniciei unor nulițăi, biografia autorilor, cântată la țambal, a obturat, o vreme, destinul cărților scrise de acești autori. Cărțile - chiar capodopere ale literaturii române și universale! - au fost pedepsite, insultate, vidanjate, umilite, batjocorite, scoase din biblioteci și anticariate (un Geo Șerban a cerut scoaterea lui Blaga și din anticariate!). Adică: nu puteau scrie capodopere unele personaje dubioase - socotite ba fasciste, ba colaboraționiste, naționaliste, trădătoare de neam etc. Totuși, în timp, destinele cărților s-au arătat mai puternice - și au reus în drepturi și destinele autorilor!... Asta, spre stupefacția celor ce obișnuiesc să-și confecționeze, să-și perie și să-și pudreze zilnic, în jurnale, la televiziune etc. - niște biografii exemplare!... Se vede treaba că timpul dă mai mulți taleri pe cărți, decât chiar pe dosarele de cadre ale celor ce le-au scris.

Dar să nu-l uit pe Cocrișel! 1600! Va să zică el era contemporan cu Shakespeare și cu Cervantes! Dacă mai punem în cântar și bagatela că Aristofan a scris prima sa piesă în anul 400 și ceva înainte de Cristos!... Da, 1600, plus 400, dau, rotunjind cifrele, vreo două mii de ani în care geniele s-au exersat, în scrieri, până a venit Cocrișel!...

Am putea vorbi de un handicap cultural?... Nu, literatura română s-a maturizat extraordinar, mai ales în ultimele două secole, dovadă personalitatea universală a poetului Ion Barbu! Ion Barbu, cel tras de pulpană pentru viața sa sentimentală, universitară, pentru studiile sale din Germania, pentru... pentru!... Și la acest capitol, Romulus Vulpescu ne poate vorbi cel mai bine despre Ion Barbu!

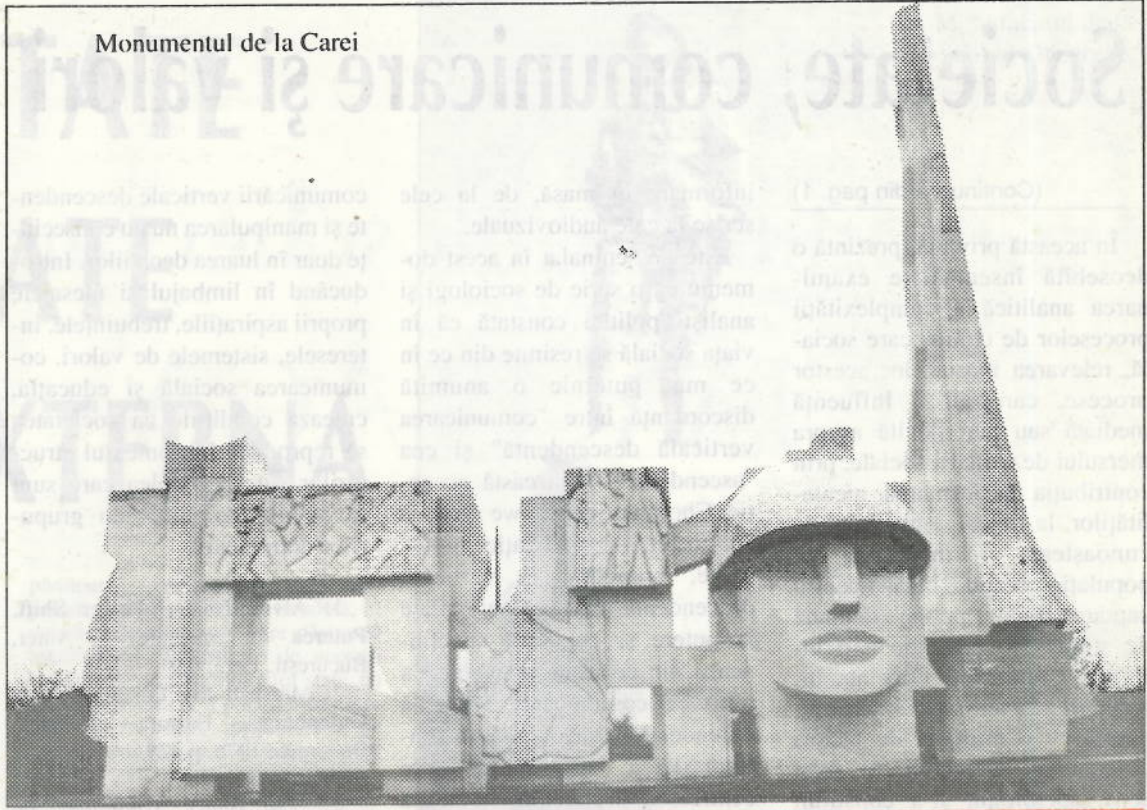
Când Cocrișel se plângea că nu mai are decât o cămașă, Shakespeare, în "Hamlet", bunăoară, pune în drepturi iraționalul, întunericul din om. Și, după câteva sute de ani, Ion Barbu, urmașul lui Cocrișel, nu este mai prejos în experiențe poetice decât urmașul lui Shakespeare, Ezra Pound. Treccem pe plan secund pașii lor social-politici. Totuși, în treacăt, să amintim că unul a dedicat o poezie lui Hitler, iar altul a iubit Italia Ducelui. Amândoi, desigur, au plătit cu vârf și îndesat acești pași.

Romulus Vulpescu semnaleză în poezia lui Barbu o formă modernă de exprimare, prin juxtapunere, nu prin coordonare, printr-o suprafață regală acordată verbelor și substantivelor și printr-o trecere în umbră a adjectiveilor, conjuncțiilor, prepozițiilor etc. Ermetismul explicit - să-i spunem astfel - n-are nimic cu ermetismul proștilor. Tradiționalismul ortodox este, firește, părăsit, dar esența tradiției este continuată altfel, nu aruncată la coș. Nu vrem să inventariem disputele iscate în jurul poeziei lui Ion Barbu, vrem doar să-l mai apropiem, din nou, de Ezra Pound. Americanul judecat pentru trădare de patrie era conștient de geniul său. Specialiștii vorbesc de o revoluție formală, a formei, la Pound, și de o revoluție tematică... Poemul - un sistem de voci. Ideogramele lui Ezra Pound stau sub influența poeziei chineze și orientale. Poezia occidentală e construită pe fraze-idei principale, legate de... "când... atunci... astfel... în cel", de fraze-idei subordonate, de legături logice etc. Poezia orientală nu face aceste legături, juxtapune ideile. Lumea, tranzafiri, soțul plecat. Juxtapunere, la Pound, ca principiu central al unui poem. Integrarea în texte a unor cuvinte sau pasaje din 13 limbi vechi, sau moderne. El scrie... ca și cum cititorul său ar cunoaște tot ce știe el. Nu a lăsat note la "Cantos". Dar lectorii lui Dante cunosc toate personajele din "Divina Comedie"?

"Eliberarea limbajului de legăturile gramaticii în vederea unei articulare mai originale a elementelor sale este rezervată gândirii și poeziei", spune Heidegger, parcă voind să dea gir noilor structuri poetice pe care le întâlnim în operele semnate de Ion Barbu și Ezra Pound.

Aș pune punct acestor însăilări, subliniind, încă odată, fantasticul salt făcut de literatura română de la cartea lui Cocrișel la cărțile celor ce au cuprins în litere pământul și cerul acestor meleaguri, oamenii băntuiți de idei sau cuprinși de părtag, parfumul balcanic, limba dulce și înțeleaptă vorbită în spațiul mioritic și în spațiul manolic - să-i zicem astfel! - cărțile celor ce au descris efemerul, văzutul și nevăzutul, celor ce au știut că sunt contemporani cu fluturii și cu Dumnezeu, cărțile urmașilor lui Cocrișel - Eminescu, Caragiale, Sadoveanu, Rebreanu, Arghezi, Blaga, Bacovia, Călinescu - și nu în ultimul rând, doamne ferește! cărțile turburătorului Ion Barbu.

Monumentul de la Carei

Spre o mai dreaptă evaluare a balcanismului literar

PAUL ANGHEL

Prea repede noastră ochire asupra balcanismului ca fenomen literar (vezi "Opinia națională" nr. 87 din 27 martie 1995) ne-a silit să procedăm pe sărite în identificarea unor valori, altminteri mai demult recunoscute, ca piese de referință pentru definirea curentului. Nu ne propusesem, de altfel, să descriem curentul piesă cu piesă și autor cu autor, ci doar să sugerăm cadrul istorico-literar din care ia naștere poezia lui Ion Barbu, pentru o mai justă circumscrisere a acesteia, a pragului pe care lirica de această orientare l-a atins prin harul poetului matematician. Dar fie și numai atingând această țintă, precis circumscrisă, ne-am dat seama că am procedat excesiv de sumar, lăsând pe dinafară valori fără de care acest splendid curent nu stă pe toate picioarele lui miriapodice și deci nu se mișcă cu întregul corp pe suprafața celor aproape trei secole de existență literară.

În precedentele note am vorbit de balcanismul nostru literar. Facem acum precizarea că există și un balcanism muzical, de care s-a ocupat, printre alții, Constantin Brăiloiu, că există de asemenea și un balcanism arhitectonic, de care s-a ocupat, cu acribie, arh. Constantin Joja, că există și un balcanism plastic, evident în miniatură, acuarală, gravură și desen, pe care l-au dezvoltat, în note esențiale, călătorii străini prin Țările Române, sensibili la ineditul geografic și etnografic al peisajului, mai ales sub latura exoticii. Literar, în act de acest exotism al curentului G. Călinescu, în a sa monumentală *Istorie*, care aduce în atenție și primele sale valori, primele identificate ca atari, primele evaluate estetic. Sensibilitatea lui Călinescu față de valorile curentului ne-a făcut tocmai de aceea să ne întrebăm dacă nu cumva, ca literat, Călinescu însuși nu aparține cu trup și suflet balcanismului. Și aparține. Călinescu aparține organic curentului prin hedonismul său funciar, prin cel puțin câteva piese de rezistență ale operei sale de ficțiune. Vom restitui deci curentului, sub semnătura lui G. Călinescu, și "poezia amorului", subsumată unui anumit tipar de femeie, și, în epică, analiza stărilor senile, senilitatea ca fenomen psiho-social, ca fenomen al experienței sociale, și, tot în epică, decorativul

cadrului, întotdeauna vetust, sufocat de podoabe orientale sau de epocă fanariotă. Proza din *Cartea nunții* și din *Enigma Otiliei*, se fixează dramatic asupra unei epoci de răspântie, când lumea vetustă și agonică a unui secol expirat e răscolită de un vânt nou, dar și timpurile umane și vântul nou care le mișcă, parvin dintr-o vreme mai veche. Stănică Rațiu, ca personaj, are un strămoș, acesta este evident Dinu Păturică, din vremea lui Caragea-Vodă, și Călinescu are un strămoș, acesta este evident Nicolae Filimon, din *Ciocoi vechi și noi*, care îl seduce pe marele prozator modern, prin pitoresc și prin euforia decorativă. Va trebui deci să împodobim viitoarea antologie a balcanismului cu încă două nume, despărțite printr-un veac de istorie literară, Nicolae Filimon și G. Călinescu, deci *Ciocoi vechi și noi* și *Enigma Otiliei*, adăugând aici și lirica lui G. Călinescu, care trimite și la Ovidiu Nasso din *Ars amandi*, deci la lirica alexandrină, dar și la Costache Conachi.

Mergând mai departe, va trebui să atașăm curentului proza fantastică a lui Mircea Eliade, cu exemplara bucată *La țigănci* și, de asemenea, cu *Noaptea de sănzienie*, dar și proza fantasticomagică a lui V. Voiculescu, în care viziunea asupra acestui spațiu sud-est-european, de răspântie și fără frontiere, își află o întemeiere mai adâncă în subconștientul obștesc, precipitat de evenimente sau accidente istorice. Pe aceeași linie a fantasticului de specie balcanică se așează și proza lui Ștefan Bănuțescu, care ridică geografia și tipologia umană locală în fabulos. Lumea lui Bănuțescu se află la marginea unui megapolis, neidentificabil, așa cum lumea de semne și simboluri a lui Ion Barbu se află, "într-o slavă stă-tătoare", la marginea unui etern Isarlik.

În sfârșit, pentru a reveni din nou în câmpul poeziei, e păcat și este inexplicabil cum un poet de talia lui George Magheru (1892-1952), un poet emblemă pentru destinul curentului, nu și-a aflat până azi locul cuvenit în istoriile literare post-călineșciene, nici în mișcarea propriu-zisă a liricii. G. Magheru este autorul a opt plachete de versuri, dintre care și un volum cu titlul *Poezii balcanice*, cum și a patru piese de teatru, deosebit de originale,

în afara unui vast depozit de inedite care-și așteaptă editorul. Prim editor al unei cuprinzătoare selecții, scoasă la lumină în 1962, același Romulus Vulpescu, poetul și eruditul care l-a recuperat editorial și pe Ion Barbu. Și poate nu întâmplător: George Magheru și Ion Barbu fac parte din aceeași familie lirică, deși despărțiți prin câteva opțiuni divergente, Magheru refuzând ermetismul barbian, Barbu refuzând absurdul suprarealist cu care face casă bună poezia lui Magheru. Cum e poezia lui George Magheru? E densă metaforic, e păstoasă, cu un glosar fanariot care se scutește de dicționar, vocabulele exotice, adesea ininteligibile, devenind pură pastă decorativă în niște tablouri dinamice încântătoare. Uneori doar titlul unei poeme e de ajuns pentru definirea poemei, scutindu-se de rest. Astfel, spre exemplu, titlul poemei *Cezar la Giurgiu*. Ce să caute Caius Julius Caesar la Giurgiu? Paradoxul este prin sine însuși hilar. *Cezar la Giurgiu* măsoară prăpastia în care se află imperatorul ajuns simplu bufon, căzut într-o țară turcică, în care urma "latinilor de la Dunăre" nu mai este de regăsit. Dar iată, țara turcică, lăsată pradă jafului și disperării:

"Turcii cu fes sau dimerlii
Duc din urmă herghelii!
Pe din dos pornesc în frunte
Case de boier la munte!

Iar la casa cu ședere-mi
Unde-i mama și muieră-mi?
Din țâțâni ușile ard...
Două căpățâni pe gard...

Câinii au mâncat prescura,
Șoareci - cuminecătura...
Pângărită-i prapura
Și anafura!"

Iată și un fragment din poema *O domnie*, strofa privind începutul unei domnii fanariote:

"Stau turcii și boierii în sobor,
Pe scări cotite, către foisor,
Voivodul hohotind alergică
De crezi că-l poartă o aripă neagră!
El șuieră un semn și hohotește:
De fiecare fes, o țeapă!
Iar la un ceas, ce vuiet se-nțește?
Privesc copiii, babele și moșii
Cum pe întinsa pânză de zăpadă
Se zvârcolește câmpul de maci roșii..."

Și iată acum sfârșitul aceleiași domnii, cu uciderea domnului prin otrăvă:

"Așa l-au stâns boierii, prin otrăvă,
Și într-o zămbitoare zi de mai
Înnebunită de miremele din plai,
Bufonul, o domniță și un prunc,
Mergând într-o caleașcă, sdrung,
sdrung, sdrung,
Sub ziduri vechi, de iederi sărutate,
Pe străzile cu cațaveici roșcate
Și strigăte de lapte căimăcel,
L-au scos din târgul obosit, pe el,
L-au semănat în miriște..."

Iar restul: liniște și liniște."

(Va urma)

Societate, comunicare și valori

(Continuare din pag. 1)

În această privință, prezintă o deosebită însemnătate examinarea analitică a complexității proceselor de comunicare socială, relevarea ipostazelor acestor procese, care au o influență mediată sau nemijlocită asupra mersului dezvoltării sociale, prin contribuția la formarea mentalităților, la ridicarea nivelului de cunoaștere și informare al populației. În fond, bătălia pentru captarea opiniei publice depinde de știința și voința de a o informa, calitatea și eficiența informării aflându-se în strânsă legătură cu o mulțime de factori obiectivi și subiectivi. În acest sens, sociologia și-a constituit chiar o ramură specială, sociologia comunicării, fără a mai vorbi despre diversele abordări consacrate teoriei și practicii comunicării din perspectiva unor discipline de sine stătătoare, relativ autonome.

În această ordine de idei, este de semnalat ecoul larg de care s-a bucurat în urmă cu peste 30 de ani cartea sociologului canadian Marshall Mc Luhan, **Galaxia Gutenberg, Omul și era tiparului**, prin care pune în discuție, într-un mod incitant, constructiv și analitic, rolul și funcțiile mass-media în structurarea civilizației, în sesizarea originii crizei valorilor. Lucrarea a fost tradusă și în limba română, relevându-se că teza acestui reprezentant al sociologiei comunicării, potrivit căreia "mijlocul are valoare de mesaj formativ", a contribuit la descifrarea și acreditarea ideii că structura, de fapt conținutul mijloacelor de comunicare definește structura și tipul percepției social-culturale a oamenilor, cu implicații determinante asupra comportamentelor umane și evoluției sociale. După opinia lui Mc Luhan, "omul occidental știe că valorile și modalitățile sale sunt produsul alfabetizării" dar, "cu toate acestea înseși mijloacele de a răspândi aceste valori, prin tehnologie, par să ducă la negarea și răsturnarea lor"²⁾, la orizont ivindu-se "simptomele erei noi, electronice și organice, cu indicații tot mai puternice privind principalele sale delimitări"³⁾. Noua galaxie electronică avea să aducă noi facilități și noi criterii privind răspândirea, utilizarea și valorificarea informației.

În acest context de preocupări ale sociologilor și analiștilor, au apărut valoroase lucrări de sinteză. Între acestea, cartea francezului Bernard Voyenne **L'informașion aujourd'hui** realizează o atractivă prezentare a raporturilor dintre societate, comunicare și valori. Un dialog cu ideile acestei cărți, mereu cu gândul la implicațiile socio-umane ale comunicării și informației în lumea de azi, poate furniza instructive ipoteze și criterii de abordare a rolului și funcționalității - uneori deturcate - ce revin mijloacelor de

informare în masă, de la cele scrise la cele audiovizuale.

Este de semnalat în acest domeniu că o serie de sociologi și analiști politici constată că în viața socială se resimte din ce în ce mai puternic o anumită discordanță între "comunicarea verticală descendentă" și cea "ascendentă". În această accepție, Chombart de Lauwe scrie că "în societățile civilizației industriale, comunicarea verticală descendentă între echipele aflate la putere și populație funcționează din ce în ce mai bine, în timp ce comunicarea verticală ascendentă, care permite aspirațiilor de la bază să urce către centrele de decizie, funcționează din ce în ce mai prost"⁴⁾. Astfel că, în această abordare, întărirea

comunicării verticale descendente și manipularea nu au consecințe doar în luarea deciziilor. Introducând în limbajul și mesajele proprii aspirațiile, trebuințele, interesele, sistemele de valori, comunicarea socială și educația, creează condițiile ca societatea să reproducă în contextul structurilor sale pe acelea care sunt favorabile grupului sau grupurilor dominante.

1) Alvin Toffler, **Power Shift. Puterea în mișcare**. Antet. București, 1995, p.91.

2) Marshall Mc Luhan, **Galaxia Gutenberg**. Editura Politică, București, 1975, p.429.

3) Idem, p.439.

4) Paul-Henry Chombart de Lauwe, **Cultura și puterea**. Editura Politică, București, 1982, p.296.

Politică și diplomatie în timpul celui de-al doilea război mondial

COALIȚIA NAȚIUNILOR UNITE

Prof. dr. IOAN SCURTU

Al doilea război mondial, cea mai sângeroasă confruntare militară pe care a cunoscut-o omenirea de-a lungul întregii sale istorii, a început la 1 septembrie 1939 prin atacarea Poloniei de către Germania. Peste puțină vreme, la 17 septembrie, Uniunea Sovietică și-a trimis trupele în Polonia, ocupând părțile de nord și est ale acestei țări. Guvernele Franței și Marii Britanii - care aveau un tratat de alianță cu Polonia - au declarat război Germaniei, nu însă și Uniunii Sovietice.

După înfrângerea Poloniei, războiul s-a mutat în Vestul Europei, trupele hitleriste ocupând succesiv Danemarca, Norvegia, Belgia, Olanda, Luxemburgul și Franța (care a capitulat la 22 iunie 1940). În acest context, România, care a rămas complet izolată, a devenit victimă a poftelor revizioniste ale Uniunii Sovietice, Ungariei și Bulgariei. La 28 iunie, Uniunea Sovietică a trecut la ocuparea Basarabiei și nordului Bucovinei, la 30 august, prin Dictatul de la Viena, Germania și Italia au decis ca partea de nord-vest a Transilvaniei să fie cedată Ungariei, iar la 7 septembrie, sudul Dobrogei (Cadrilaterul) a revenit Bulgariei. Astfel, după numai 22 de ani de la făurirea statului său național unitar, poporul român era nevoit să reînceapă lupta pentru întregirea patriei sale.

În vara anului 1941, principalul teatru de operații s-a mutat în Est, ca urmare a faptului că, la 22 iunie 1941, Germania a atacat Uniunea Sovietică. La această acțiune mili-

tară a participat - alături de alte state - și România, în scopul recuperării teritoriilor ocupate de Armata Roșie în urmă cu un an.

Chiar în ziua de 22 iunie 1941, premierul britanic Winston Churchill declara: "Nu avem decât un țel, un singur scop irevocabil. Suntem hotărâți să distrugem pe Hitler și orice urmă a regimului nazist /.../ Pericolul care amenință Rusia ne amenință și pe noi și pe Statele Unite, tot astfel după cum fiecare ostaș rus care se luptă pentru căminul patriei lui, se luptă și pentru libertatea tuturor oamenilor și popoarelor din toate părțile lumii". A doua zi, la 23 iunie, Sumes Welles, subsecretarul Departamentului de Stat al S.U.A., afirma: "După părerea guvernului S.U.A., orice luptă împotriva hitlerismului, orice unire a forțelor care se ridică împotriva hitlerismului, independent de proveniența lor, grăbește sfârșitul actualilor conducători germani și astfel va fi salvată propria noastră apărare și securitate". În prima sa intervenție publică de după declanșarea războiului, și anume cuvântarea rostită la radio în ziua de 3 iulie 1941, Iosif Vissarionovici Stalin spunea: "În acest mare război avem ca aliați credincioși popoarele Europei și ale Americii /.../ În această privință, discursul istoric al premierului Marii Britanii, dl. Churchill, despre ajutorarea Uniunii Sovietice și declarația guvernului Statelor Unite ale Americii că este gata să dea ajutor țării noastre, discurs și declarație care pot stârni

numai un sentiment de recunoștință din partea popoarelor Uniunii Sovietice, sunt cu totul explicabile și semnificative".

Se contura astfel, încă din primele zile ale declanșării războiului în Est, o colaborare între Uniunea Sovietică, Marea Britanie și Statele Unite ale Americii, care va conduce spre crearea Coaliției Națiunilor Unite.

În cadrul întâlnirii dintre Roosevelt și Churchill din 9-15 august 1941 a fost adoptată "Charta Atlanticului", prin care S.U.A. și Marea Britanie stabileau "unele principii pe care își bazează speranțele într-un viitor mai bun pentru omenire", între care: țările lor nu doresc nici o modificare teritorială care să nu fie în acord cu cerințele liber exprimate ale popoarelor interesate: ele respectă dreptul fiecărui popor de a-și alege forma de guvernământ sub care să trăiască. Churchill și Roosevelt i-au propus lui Stalin ca Uniunea Sovietică să adere la "Charta Atlanticului", iar aceasta a acceptat, astfel că, în zilele de 29-30 septembrie 1941, s-a desfășurat prima conferință tripartită.

Peste trei luni, la 1 ianuarie 1942, a fost semnată "Declarația Națiunilor Unite", în care se preciza: 1) Fiecare guvern se angajează să întrebuițeze toate resursele sale, militare sau economice, contra acelor membri din Pactul Tripartit și contra acelor aderenți ai acestui din urmă Pact, cu care unul din statele semnatare se găsește în stare de război. 2) Fiecare guvern se angajează să colaboreze cu guvernele semnatare și se obligă să nu semneze cu inamicul un armistițiu separat sau o pace separată". Cele trei mari puteri au convenit ca negocierile cu statele inamice să se desfășoare pe baza principiului capitulării lor fără condiții.

Guvernele S.U.A. și Marii Britanii, preocupate în mod prioritar de înfrângerea Germaniei și Japoniei, au făcut importante concesii

lui I.V.Stalin, cu consecințe negative pentru popoarele aflate în zona centrală și de sud-est a Europei. Conferința de la Moscova din 19-30 octombrie 1943, desfășurată la nivelul miniștrilor de externe, a instituit un mecanism de colaborare a celor trei mari puteri, având la bază hotărârea de a acționa împreună "în toate problemele privitoare la capitularea și dezvoltarea inamicului".

Un moment esențial în istoria relațiilor politico-diplomatice din timpul celui de-al doilea război mondial a fost marcat de Conferința de la Teheran din 28 noiembrie - 1 decembrie 1943, la care au participat conducătorii S.U.A., Marii Britanii și Uniunii Sovietice. Cu acest prilej, Churchill și Roosevelt au acceptat cererea lui Stalin ca Uniunea Sovietică să revină la granițele din 1941, ceea ce înseamnă păstrarea teritoriilor obținute prin Pactul Molotov-Ribbentrop din 23 august 1939 (Estonia, Letonia, estul Poloniei, nordul Bucovinei, Basarabia). De asemenea, liderul de la Kremlin a obținut din partea conducătorilor englez și american promisiunea că nu vor admite constituirea de guverne ostile Uniunii Sovietice la granițele acestei țări.

În timp ce Roosevelt și Churchill erau preocupați de evoluția evenimentelor militare, de înfrângerea Germaniei, Stalin și-a conturat un punct de vedere foarte clar, pe care l-a expus liderului comunist iugoslav Milovan Djilas: "Cel care ocupă un teritoriu impune acestuia propriul său sistem social. Fiecare își impune propriul sistem, până acolo unde poate să ajungă armata sa".

Practic, toate statele ocupate sau aflate sub dominația Reich-ului au inițiat, în anii 1942-1943, acțiuni politico-diplomatice pentru ieșirea din război. (Va urma).

Monumentul de la Miercurea Ciuc

PRINCIPIALITATE ȘI DEMNITATE ÎN POLITICA EXTERNĂ

CONSTANTIN VLAD

Așadar, Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei, probabil într-un acces de autoritate, generat de anumite sentimente de frustrare, a reconfirmat de acum faimoasa Recomandare 1201. Drept rezultat, în loc să rămână ceea ce devenise deja, anume un moment, desigur important, din lungul drum al preocupărilor Consiliului Europei pentru protecția drepturilor omului, Recomandarea respectivă revine în actualitate. Sunt convins că cititorul din România s-a familiarizat într-o largă măsură cu ceea ce constituie conținutul și semnificația acestui document. Cred, totuși, că unele aspecte merită a fi reluate și adăncite, în lumina ultimelor evoluții.

Interesul pentru problemele privind minoritățile naționale, în formele și la dimensiunile sale actuale, este de dată recentă. În fapt, el s-a conturat în ultimii ani. Într-adevăr, până la începutul deceniului prezent, problematica referitoare la minoritățile naționale, inclusiv aspectele sale internaționale, au fost privite ca o componentă intrinsecă a drepturilor omului. Acest spirit, a fost foarte clar exprimat, de pildă de către Consiliul Europei prin **Convenția pentru Protecția Drepturilor și Libertăților Fundamentale** (1950), care, în articolul 14, statuează: "Exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute în prezenta Convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire fondată în special pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională sau socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație" (subl. n.s.). Deci toate ființele umane care "se nasc libere și egale în demnitate și în drepturi", cum proclama solemn Adunarea Generală ONU în Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), se bucură de aceleași drepturi și libertăți: cu alte cuvinte, prin Convenție nu se făcea nici o particularizare a persoanelor care aparțin minorităților naționale, văzute așa cum sunt ele în realitate, adică în calitatea de ființe umane. De-a lungul mai multor decenii care au urmat adoptării celor două documente menționate mai sus nu există vreo luare de poziție internațională care să cuprindă astfel de particularizări: dimpotrivă, la diferite nivele ale comunității internaționale - Națiunile Unite, Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa (CSCE), Consiliul Europei - toate documentele adoptate înscrisu persoanelor aparținând minorităților naționale între ceilalți oameni, cărora li se garantează în mod egal aceleași drepturi și libertăți.

Particularizarea minorităților naționale în ceea ce privește drepturile persoanelor care le aparțin apare la nivel internațional la începutul anilor '90. Națiunile Unite, CSCE, Consiliul Europei elaborează documente distincte dedicate acestor drepturi și, prin urmare, protecției minorităților naționale. Între astfel de documente este și Recomandarea 1201, adoptată de Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei la 1 februarie 1993. Prin aceasta, Adunarea Parlamentară recomandă Comitetului de Miniștri al Consiliului Europei să se inspire din textul aprobat de ea în vederea alcătuirii unui protocol adițional la Convenția pentru protecția drepturilor și libertăților fundamentale, protocol referitor la minoritățile naționale. Adunarea recomandă, totodată, urgentarea pregătirii protocolului respectiv astfel încât acesta

să fie prezentat spre examinare și aprobare reuniunii la vârf a Consiliului Europei, programată pentru noiembrie același an (1993) la Viena. Comitetul miniștrilor - organ care angajează efectiv statele membre ale Consiliului Europei - nu și-a însușit însă ca atare textul înscris în Recomandare și, ca efect, Reuniunea de la Viena n-a avut la îndemână o propunere de document pentru scopul arătat. Drept urmare, Reuniunea șefilor de state și de guverne din țările membre ale Consiliului Europei a însărcinat Comitetul miniștrilor să pregătească o Convenție-cadru privind protecția minorităților naționale. Convenție adoptată și deschisă spre semnare la 1 februarie 1995.

Am reprodus toate aceste date, în genere cunoscute, pentru că, după părerea mea, se ridică următoarele întrebări: Ce factori au motivat acest interes, așa spune neobișnuit, puternic amplificat în decurs de doar câțiva ani pentru protecția minorităților naționale? Și este el, sub toate aspectele, întemeiat?

Vorbind despre factori, este de remarcă că, în fapt, cursul luat de Comunitatea internațională spre adoptarea unor măsuri specifice destinate protecției minorităților naționale s-a cristalizat la începutul perioadei post-război rece. Se susține adesea în acest sens că, în condițiile încetării confruntării Est-Vest, ale depășirii bipolarismului, tensiunile interetnice - intra și interstatale -, ținute înainte sub control de regimurile totalitare au răbufnit cu forța energiilor mult timp înăbușite, devenind principala sursă de insecuritate și instabilitate. În atari împrejurări, menținerea și afirmarea identității etnice ar fi periclitată, ceea ce ar face necesară protecția internațională a minorităților naționale, necesitate la care ar răspunde măsurile luate în acest sens pe plan european și mondial în ultimii ani.

Este o astfel de motivație întemeiată? Fără îndoială, ea are anumite temeiuri, așa cum o dovedesc conflictele interetnice apărute după dispariția fostei URSS, precum și în procesul destrămării vechii Iugoslavii. Dar motivația respectivă trebuie adâncită și precizată, întrucât nu există o condiție generală comună a minorităților naționale, să zicem din Europa, și nici o trăsătură generală comună a diferitelor tensiuni și conflicte etnice. Pentru că, în realitate, în zonele Europei Centrale și de Răsărit și în spațiile foste sovietice au existat și există state în care națiunile majoritare asupresc minoritățile naționale și promovează o politică de asimilare a acestora, dar și state în care națiunea majoritară conviețuiește în bună înțelegere cu minoritățile naționale așezate de istorie pe același teritoriu. Apoi, există minorități naționale care refuză să-și exprime loialitatea față de statul în care trăiesc, se orientează spre izolare de majoritate și acționează pentru destabilizarea statului urmărind, în fapt, atunci când ar apărea condiții prielnice, secesiunea, după cum, la un pol opus, există minorități naționale care doresc să-și conserve identitatea etnică prin bună conviețuire și conlucrare cu națiunea majoritară și în condiții de loialitate față de stat, care este și statul lor. De asemenea, sunt grupuri umane care au avut în trecut și au și în prezent statut de minoritate, dar și minorități naționale ajunse relativ recent în această condiție cu care refuză să se împace, după ce într-un trecut oarecare aparținuseră unor națiuni majoritare stă-

pânitoare și asupritoare, chiar imperiale. Este de subliniat, totodată, că există "națiuni-mamă" care păstrează legături cu minoritățile de aceeași etnie aflate pe teritoriul altor state, cu respectarea strictă a principiilor dreptului internațional, sprijinindu-le pe acestea mai ales în domeniul cultural și, pe de altă parte, există "națiuni-mamă" care pretind, contrar normelor de drept și relații internaționale, să poarte răspunderea față de soarta "propriilor" minorități din alte țări, încurajându-le pe acestea în atitudinea de neioialitate față de statele în care ele trăiesc, transformându-le într-un fel de "coloană a 5-a" și folosindu-le în promovarea unor țeluri revizioniste, iredentiste. În sfârșit, trebuie subliniat că, într-o serie de cazuri, pe sentimente naționale firești, rezultând din dorința păstrării și promovării identității etnice a minorităților naționale, parazitează un naționalism agresiv, extremist, împrejurare în care revendicările naționale devin un paravan în spatele căruia se desfășoară jocul de putere, inclusiv de mare putere, au loc schimbări în fizionomia zonelor de interese și sferelor de influență - așa cum se întâmplă în prezent în condițiile reazășării raporturilor de forțe pe Continent și în lume. Iată, deci, marea varietate de ipostaze în care se află minoritățile naționale, diversitatea de forme și motivații a tensiunilor și conflictelor etnice. Se pot, în astfel de condiții, descifra factori comuni în premisele de existență și de manifestare ale minorităților, care să fundamenteze înțelegeri și atitudini comune la nivel internațional? Desigur, așa cum o dovedește adoptarea Convenției-cadru a Consiliului Europei, un adevărat cod de conduită pentru statele semnatare față de minoritățile naționale. Dar spiritul și litera Convenției-cadru neagă legitimitatea oricăror tentative de a interpreta în mod excesiv standardele europene în materie, de a extrapola soluții adecvate unor situații concrete, aplicându-le în alte contexte diferite. Spre a exemplifica, nimeni nu poate rămâne impasibil în fața situației dramatice în care pot ajunge grupuri etnice, minorități naționale, chiar națiuni întregi datorită unor conflicte cum sunt cele din fostul spațiu sovietic sau cel iugoslav. Trebuie subliniat însă că tragedia unor astfel de comunități umane, ale căror glasuri nu prea sunt auzite în Consiliul Europei și în alte foruri internaționale, sensibilitatea pe care o astfel de tragedie o creează în opinia publică sunt folosite cu abilitate pentru a acredita în fața unor astfel de foruri, prin dezinformare și supralicitare, ideea unor pericole similare, care ar pândi identitatea etnică a unor minorități naționale ce ar fi asuprite, prigonite, supuse unui proces sistematic de asimilare când, de fapt, ele trăiesc în tihnă și în deplină securitate în țările unde se află. Cel mai tipic exemplu în această privință este agitația care se face în legătură cu minoritățile maghiare din țările vecine Ungariei, mai ales în România, Slovacia și actuala Iugoslavie. Astfel, este binecunoscută acțiunea concertată, sistematică a liderilor extremiști ai UDMR, a Budapestei și diasporei maghiare de denaturare flagrantă a realităților privind condiția minorității maghiare din România, minoritate ce ar fi lipsită de drepturi, asuprită, prigonită, supusă unei politici de asimilare ce n-ar fi încetat niciodată din 1918, nici chiar după 1989. Or, nu se poate demonstra că în România dinaintea evenimentelor din decembrie 1989, minoritățile naționale ar fi cu-

Monumentul de la
Sfântul Gheorghe

noscut îngrădiri ale libertăților democratice mai numeroase și mai ample decât națiunea română în ansamblu. De asemenea, este un adevăr confirmat istoriceste că regimurile politice din România reîntregită, desigur cu unele diferențe între ele, n-au promovă o politică de asimilare a minorităților naționale, nici în perioada interbelică, nici în cea postbelică, fapt dovedit de reproducerea, ca populație, a minorităților în mod relativ proporțional cu națiunea română. Astfel, dacă mă refer la cazul minorității maghiare, statisticile oficiale atestă creșterea sa numerică, de la 1320000 persoane în 1920 la 1620000 în 1992. Aceasta, în puternic contrast cu evoluția situației minorităților naționale în Ungaria, unde, după Trianon, ponderea minorităților nemaghiare a scăzut continuu și în mod drastic, în cazul minorității românești, în intervalul amintit, scăderea fiind de la 200-250000 suflete la cca. 15-20000. De altfel, trebuie arătat că Ungaria, sub mai multe regimuri, a practicat în mod oficial o politică de asimilare a populațiilor nemaghiare. Puțini mai cunosc astăzi că în această țară a funcționat o "Societate pentru maghiarizarea numelor", că politica de deznazionaliizare se concretiza în acțiuni conjugate ale autorităților, școlii, bisericii, armatei, că, de pildă, în 1940 Germania nazistă a impus regimului horthyst încheierea unui protocol privind situația juridică a grupului etnic german din Ungaria având în vedere, cum scria reputatul istoric german Andreas Hillgruber, "tendențele de maghiarizare". Cititorul poate realiza cât de puternice erau aceste tendințe, dacă un stat ca Reich-ul german, aflat la apogeul forței sale, trebuia să obțină măsuri speciale de protecție a etnicilor germani în Ungaria spre a preveni asimilarea lor. Dacă nu se poate evidenția în trecut o politică a României de asimilare a minorității maghiare, cu atât mai mult o atare politică este de neconceput astăzi când, procesul general de democratizare a societății românești are ca o componentă esențială afirmarea și garantarea drepturilor omului și a libertăților cetățenești fundamentale, asigurate deopotrivă pentru toți, inclusiv pentru persoanele aparținând minorităților naționale. În genere, este de remarcă că tocmai în condițiile când țările Europei Centrale au luat cursul democrației și integrării în structurile europene și euroatlantice, din partea maghiară s-a pornit o adevărată ofensivă în ceea ce privește drepturile minorităților maghiare din unele țări vecine. Să fie oare, în actuala situație, mai periclitată condiția minorităților maghiare din România, Slovacia, Iugoslavia decât în trecut? Nici vorba de așa ceva. Situația acestor minorități s-a schimbat categoric și substanțial în bine, iar pe măsura efectuării acestei schimbări pretențiile maghiare au crescut, atât ale minorităților respective și ale diasporei ma-

ghiare, cât și ale forțelor politice și autorităților ungare. De exemplu, dacă sub regimul socialist Ungaria cerea recunoașterea rolului minorităților naționale de punți de legătură între state și țări, în prezent, ea pretinde recunoașterea dreptului său de a purta răspunderea pentru destinele minorităților maghiare din alte țări, considerate părți ale națiunii ungare. Este reluată cu o deosebită insistență în aceste condiții ideea drepturilor colective ale acestor minorități, iar în locul egalității în drepturi cu majoritatea se cer drepturi în plus față de ceilalți cetățeni ai țărilor respective - așa numita "discriminare pozitivă", care implică o discriminare în sens negativ pentru națiunea majoritară și pentru alte minorități naționale. Se pretinde un așa-zis drept la autonomie locală, inclusiv administrativă, pe criterii etnice, în cazul României, chiar a unei autonomii regionale, care amintește cu toată claritatea de fosta Regiune Autonomă Maghiară, impusă la începutul anilor '50 de Stalin, peste capul conducerii României, ca urmare a presiunilor lobby-ului maghiar în Internaționala Comunistă și așa-numitul Birou informativ ce i-a succedat acesteia. Și este de subliniat că obiectivul autonomiei locale pe criterii etnice nu este numai o idee, ci și o poziție programatică a UDMR, că acest obiectiv se realizează deja în practică în județele unde minoritatea maghiară este majoritară. Se acționează astfel pentru crearea unor enclave statale, ale unui adevărat stat în stat, care, prin modul de funcționare, ar realiza o simbioză a organelor locale de stat cu UDMR, un fel de variantă a sui generis a "partidului-stat", condusă în fapt din afara țării și în nici un caz conform cu interesele naționale ale României. Pentru a se fundamenta asemenea revendicări și acțiuni se neagă caracterul național al statului român și, prin aceasta, una din prevederile fundamentale ale Constituției țării. România este considerată un stat multinațional, chiar "ultimul imperiu din Europa", iar "daco-romanismul" - termen folosit în mod peiorativ pentru ideea originii daco-romane a poporului român - e taxat drept "ultima ideologie rasistă" de pe Continent. Totodată, denaturarea grosolană a realităților românești, cu deosebire cele referitoare la condițiile minorității maghiare, denigrarea României au atins cote mai ridicate ca oricând.

Cu alte cuvinte, în condiții când, pe de o parte, există comunități umane bătute de conflicte și războaie pustitoare, care le amenință în însăși ființa lor națională, iar pe de altă parte, minoritățile maghiare din diferitele țări vecine cu Ungaria se bucură, de condiții și perspective, probabil cele mai favorabile din ultimele 7-8 decenii, maghiarimea face din aceste minorități adevărate victime ale naționalismului, genocidului, "purificării etnice", în esență, ale asimilării. (Va urma)

PERMANENȚE ROMÂNEȘTI

Românitatea filosofiei lui
LUCIAN BLAGA

ION MIHAIL POPESCU

Lucian Blaga, născut la 9 mai 1895 în comuna Lancrăm, județul Alba, sub "semnul unei fabuloase absențe a cuvântului", este creatorul primului sistem filosofico-metafizic românesc de dimensiuni europene (și universale). A fost al noulea copil - "și cel din urmă" - al preotului ortodox Isidor Blaga - mare apostol al sătenilor - și al Anei Blaga - coborâtoare dintr-o familie de români întoarsă din Macedonia pe la sfârșitul secolului al XVIII-lea, care "a dat neamului mulți preoți și un episcop". Episcopul pe care ramura maternă a lui Lucian Blaga l-a dat românilor ortodocși din Transilvania este Vasile Moga (1774-1845), numit arhiepiscop în 1811. În timpul păstoririi sale s-au deschis la Sibiu o școală de teologie, pentru pregătirea preoților ortodocși și alta pentru formarea învățătorilor ca "apostoli" ai satelor. Părinții lui Lucian Blaga erau mândri de originea lor latină.

Sistemul lui Lucian Blaga, alcătuit din 15 studii, grupate în 4 trilogii (**Trilogia cunoașterii**, **Trilogia culturii**, **Trilogia valorilor** și **Trilogia cosmologică**), pune numeroase probleme noi și propune soluții originale. "O idee este românească dacă e originală - socotea Lucian Blaga în 1943 - adică dacă ea, în plenitudinea ei inedită, este gândită întâia oară de un român".

Toată filosofia lui Lucian Blaga (ontologie, epistemologie, metodologie, teoria culturii și valorilor, filosofia istoriei, antropologia, eseistica, aforismele, critica, metafizica, mitologia, alte aspecte filosofice) reprezintă un **imn închinat omului ca personalitate creatoare** și fiecare operă nu-i decât o altă formulare a crezului său statornic în destinul emanent creator al omului și în poziția sa excepțională în univers. Sub forma sa generală, prestigiul singularității omului în lume este exprimat în următorii termeni: "Omul, așa cum e, e o ființă unică în lume. Și sunt unele stele care îi luminează numai lui; stele interzise fiarelor din peșteri și ingerilor din cer, deopotrivă".

Substratul metafizic al textului reprodus din studiul **Artă și valoare** (1939) se regăsește în volumul **Aspecte antropologice** (1948): "Omul singur a devenit ființă istorică, ceea ce înseamnă permanent istorică, adică o ființă care veșnic își depășește creația, dar care niciodată nu-și depășește condiția de creator".

Problema metodei l-a urmărit pe Lucian Blaga ani de-a rândul și în multe studii el și-a repus-o și a dezvoltat-o în termeni noi. A fost preconizată în 1924 în **Filosofia stilului**, fundamentată în 1931 în **Eonul dogmatic**, aplicată, în 1933, în **Cunoașterea luciferică** și, în 1940, în **Diferențialele divine**. În opoziție cu Immanuel Kant, Lucian Blaga a redat **dogmele** (numele de la început al antinomiei transfigurante) înțelesul primitiv al termenului, cel de adevăr sigur, comun vechilor școli realiste din istoria filosofiei și metodei - înțeles de **lege bene fundata**. Așa că antinomia transfigurată (dogma, modul dogmatic de gândire, ecstazia intelectuală sau paradoxia dogmatică), nu exprimă înțelesul modern (și contemporan) al paradoxului logic, ci prezenta simultană a două **teze contradictorii bine fondate și egal de îndreptățite în câmpurile realului**.

Metoda a fost relămurită în **Experimentul și spiritul matematic** (concept și redactat între 1949-1953, tipărit în 1969) sub denumirea de **mod de raționalizare pe "linia identității contradictorii"**. "Acest fel de raționalizare - menționează Lucian Blaga - este cel denumit în chip curent **dialectic**. Modul dialectic se constituie prin cea mai conștientă adaptare a raționalității la structurile și articulațiile empiriei. Modul dialectic caută identicul nu numai sub forme diverse, ci și sub forme contradictorii".

În "modul dialectic", Lucian Blaga a introdus toate formele istorice ale dia-

lecticii, dar a acordat o însemnătate considerabilă tezelor care se exclud prin conținutul lor contradictoriu. "O lume, considerată sub specia devenirii, impune inteligenței adaptări extreme. Inteligența, la rândul ei, operând asupra «devenirii», se vede nevoită să taie din această aspecte ce par incompatibile unele cu celelalte. În paroxismul dorinței sale de a cuprinde în «concepte» ceea ce este curgător, inteligența sfârșește prin a adopta principiul identității contradictorii". Conceptele-imagini ale "undeii de materie" și "particulelor de energie" i-au oferit lui Lucian Blaga dovezi concludente ale valabilității metodei propuse. "Lección epistemologică" pe care fizica modernă (și contemporană) a ținut-o tuturor științelor, dobândind rezultate excepționale, cu deosebire în a doua jumătate a secolului al XX-lea, a dovedit că **metoda "antinomiei transfigurante" și sinonimul ei - modul de raționalizare pe "linia identității contradictorii" - sunt echivalente "principiului complementarității"**. Nu era însă vorba - preciza Lucian Blaga - de o "criză a fizicii", ci de o criză a conștiinței filosofice, pe care el a depășit-o, cu mult timp înaintea renumitului danez Niels Bohr, dar nici acum metoda nu este cunoscută și nici recunoscută decât de un mic număr de comentatori ai sistemului lui Lucian Blaga.

O originalitate a filosofiei lui Lucian Blaga o reprezintă **teoria stilului**. El a preluat ideea lui Friedrich Nietzsche cum că **stilul nu e stilul unei arte, ci stilul unei culturi** și, adâncind motive filosofice ale Școlii morfologice a culturii (cu deosebire conceptele de orizont spațial și orizont temporal) și ale Psihanalizei clasice (indeosebi ideea de inconștient) a pus bazele unei psihologii a adâncimilor ("noologia abisală), în care inconștientul este conceput ca un agent producător de ordine, nu de dezordine, ca-n psihanaliza lui Sigmund Freud și fără legătură necesară cu **fluviul zeului Libido**, iar **personanța** - conceptul-cheie din filosofia stilului, o întregire a **sublimării - explică stilul, nu stilul explică personanța**.

Teoria stilului, rostită în **Pietre pentru templul meu** (1919), în unele aforisme și reprodusă la dimensiuni sporite, în **Filosofia stilului** (1924), reargumentată în lucrările cuprinse în **Trilogia culturii** (1944) și în **Trilogia valorilor** (1946) este completată în studiile redactate după 1945/1946, când norii negri își puneau vâlurile peste opera uriașului de la Lancrăm. Schema factorilor extraestetici, care pătrund în câmpurile stilistice ale unei culturi în starea ei de constituire (orizonturi spațiale, orizonturi temporale, accente axiologice, atitudini de orientare și năzuințe formative) se întregeste, fără să fie definitivă, într-o lume veșnic deschisă drumurilor noi, cu alți factori, caracterizați în **Despre conștiința filosofică** (1947). **Aspecte antropologice** (1948) și **Experimentul și spiritul matematic** prin: a) modul cum structurile fundamentale ale unei societăți se reflectă în schimbările stilistice ale unei culturi; b) rolul muncii în procesul de constituire a stilului și în dinamica sistemelor culturale ale unei societăți; c) urmările negative ale desconsiderării sociale a muncii în planul creațiilor culturale; d) circulația valorilor și schimbul mutual de bunuri culturale în explicarea genezei și evoluției stilurilor; e) relațiile de completare reciprocă și de reînnoire continuă dintre teorie și producție pe anumite trepte de dezvoltare social-istorică, ceea ce înseamnă, desigur, că teoria stilului presupune teoria **matricei stilistice** sau a **câmpului stilistic**, care așază cum se cuvine legăturile dintre structurile inconștiente și cele conștiente ale spiritului uman ca părți complementare ale vieții bio-psiho-spirituale a omului.

Modelul propus de Lucian Blaga în analiza și explicarea stilistică a culturilor nu trebuie prețuit doar prin soluțiile

propuse, sustrate explicațiilor psihanaliste și morfologice clasice, empiriste, transcendentaliste și raționalist-mecaniciste, ci și prin frumusețea construcției logice a matricei, care prefigurează, în multe privințe, modelele ale analizelor factoriale (plurifactoriale) din sociologie și antropologiile contemporane. Un exemplu concludent îl reprezintă analiza **spațiului mioritic**, conceptul cel mai îndrăgii în istoria culturii românești, folosit până la abuz după 1990, neglijat, cu puține excepții, până atunci, sau denaturat, cu intenție ori din necunoaștere. **Spațiul mioritic** este înfățișat ca un **apriorism românesc**. Ceea ce caracterizează acest apriorism spiritual sau românism sublimat (= "complex de potențe creatoare") stă sub semnul a două coordonate: **orizontul spațial ondulat și orizontul de avansare legănată în timp**, roade ale înălțărilor și prăbușirilor istorice. Celor două orizonturi li se adaugă un **sentiment al destinului** trăit, după expresia lui Lucian Blaga, ca o alternanță de suferințe și coborâșuri, ca o înaintare într-o patrie siderală, unde se urmează ritmic dealurile încrederii și văile resignării, **preferința arătată categoriilor organice ale lumii**, transfigurarea "sofianică" a realității, orientarea spre Absolut, Universal sau Elementar, o invincibilă dragoste de pitoresc, un foarte vădit simț al măsurii și al întregului, o puternică preferință pentru nuanță și discreție, vocația catalitică a culturii populare românești, oroarea sufletului românesc față de tot ceea ce este exces-lipsă de măsură tragic hybris. Firește, notele selectate în caracterizarea spațiului mioritic nu sunt singurele componente ale spiritualității românești, dar ele, în totalitatea lor, exprimă - **în nuce** - cumințenia pământului românesc, fondul psihoetic care s-a format de-a lungul vremii în Nordul Dunării, cu specificul lui de neam și națiune, în care stăruie note originare ale sufletului românesc, buna cumpănire a lucrurilor, felul de a fi al românilor.

Un alt titlu original al sistemului lui Lucian Blaga îl constituie **paralelismul ramurilor culturii** (și valorilor). Principiul amintit își are germele în **Pietre pentru templul meu** (1919), în **Filosofia stilului** (1924), în cele trei tendințe ale **năzuinței formative** (tendința spre individual, spre tipic și spre absolut) iar formularea fără echivoc - în studiile cuprinse în **Trilogia culturii** și **Trilogia valorilor**, cu deosebire în **Artă și valoare** (1939). Nu-i cu puțină o ierarhizare axiologică a ramurilor culturii. Arta, mitologia, metafizica, știința, cu toate subramurile ei, atârnă egal și sunt paralele în balanța valorilor. Ele "sunt ținute la egală distanță de mister, prin frânele transcendente (abisale, stilistice) care li se imprimă ca o pecete. Distanța aceasta în raport cu misterul nu este ceva accidental: ea intră în chip constitutiv în firea tuturor creațiilor de cultură. Cu aceasta, paralelismul ramurilor de cultură își găsește întâia oară o legitimitate metafizică. E, desigur, cu totul altceva să te pronunți pentru paralelismul ramurilor de cultură scoțând din buzunar o legitimație metafizică, sau să te declari

pentru același paralelism sub obsesia orientării specialistului. Atitudinea acestuia față de problema în discuție este una "de facto, dar nu de jure, o atitudine al cărei argument a decedat sau încă nu s-a născut".

Comentarii privind principiul paralelismului ramurilor culturii nu-s necesare acum și aici. Poate cineva argumenta că **Rapsodia română** este mai valoroasă decât **Coloana fără de sfârșit**? Îndrăznește cineva să așeze **Lucașul** lui Mihai Eminescu mai prejos de **Balada** lui Ciprian Porumbescu? Ștefan Odobleja are însemnătate mai mare în istoria culturii românești decât Nicolae Iorga? Dante, Shakespeare și Goethe, bunăoară, au mai mare valoare în istoria culturii decât Galilei, Newton și Einstein? O ierarhizare a acestor personalități sau ale altora nu este de conceput de către o minte sănătoasă, lipsită de prejudecăți și cu un minim necesar de cunoștințe. Nici o ramură a culturii nu se bucură de privilegiu ontologico-metafizic, oricât de fastuoasă ar fi ea și oricât de multă reclamă s-ar face în jurul ei.

Principiul paralelismului ramurilor culturii își găsește aplicabilitate (și valabilitate) și-n cadrul genurilor unor ramuri ale culturii și - **mutatis mutandis** - în cadrul grupurilor de valori de același tip.

Prin ideile semnalate, ca și prin altele puțin evaluate până acum, românitatea filosofiei lui Lucian Blaga se ridică în universalitate și-și rostește cu glas tare fragmentele ei de românească veșnicie. Dacă unii dintre comentarii filosofiei lui Lucian Blaga s-au uitat chiorși spre titlurile ei de originalitate, din lipsă de luciditate critică și n-au observat decât metafore plasticizante și o goană teribilă spre singularitate, vina nu aparține, cu siguranță lui Lucian Blaga, dar acum și, mai cu seamă, mâine, românii au datoria de onoare de a demonstra Europei (și nu numai ei) că sistemul filosofic al lui Lucian Blaga luminează un "colț de pământ" și reprezintă, prin esența și tezele lui fundamentale, **mândria unor inițiative spirituale** care, în termenii filosofului, pot să "sară din când în când, și asupra creștetelor altor popoare".

Lebăda mută

Motto:

"Lucian Blaga e mut ca o lebădă".

În patria sa
Zăpada făpturii ține loc de
cuvânt".

(AUTOPORET)

Ar trebui o tăcere cât toți munții lumii,
O tăcere de mormânt și de lebădă ar trebui,
Și-ar trebui un foc solar
Și-o incandescență de piroferă,
Din cea mai îndepărtată eră,
Ar trebui tot jarul
Din doinele cu Dorul-dor în silabe,
Ar trebui toate liniștile din satele transilvane
Din zilele lungi de vară, când se vede lumina,
Când se seceră grâul și se cosește fânul,
Când toropit zeul a ațipit în iarba, Bătrânul,
Ar trebui imensa muțenie a pământului carpatin,
Pustiul întins din cerul senin,
Pentru ca Tu, Sfinxule,
Cel "mut ca o lebădă"
Să poți vorbi prin tăcerile Tale,
Să-ți poți rosti pentru acest "neam pădureț"
Și sărac,
Din străfunduri de veac,
"Pe-un picior de plai
Pe-o gură de rai"
Poemele luminii, cu ciobanul din "dosul stâniei",
Pășind cu Pașii profetului,
Peste **Cumpăna apelor**, pe **Nebănuitele trepte**,
Cu gândurile profunde-nțelepte,
Cu dorul - dor
În suflet, ca-ntr-un ulcior,
Până la **Curțile Dorului**,
Unde-i inima fetei și a feciorului,
Ca un popas **În marea trecere**,
Cu tristeți metafizice și gravă, solemnă petrecere,
De mână cu "marele orb",
Cu pași măsurați de corb,
Peste geneze mitice,
Din țară bărsană,
Cu inima rană,
Spre-un paradis în destrămare,
În preajma strămoșilor,
Pân-la al treilea cântat al cocoșilor
Când ți-au vândut tăcere
Muțenia și sfințenia gândului...

Prin tăcerea grăitoare, prin mister,
Sfinxul român ne-a rostit către cer,
Ne-a mărturisit lumii
Cu glasul luminii,
Așa cum suntem de la Zamolxes și cum am fost
Arătându-i c-avem, sub soare, un rost...

Ion Dodu Bălan

REVISTA

OPINIA
naționalăTiparul executat de
DRAGO PRINT GRUP
Tipografia F.E.D.TEHNOREDACTARE COMPUTERIZATĂ:
Camelia BOSTAN

REDAȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: București, Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sector 4. Telefon: 330.68.45

Costul unui abonament trimestrial este de 3 000 lei. Plata abonamentelor se face prin mandat poștal sau dispoziție de plată pe adresa: Fundația "România de Măine", Palatul Sporturilor și Culturii, Parcul Tineretului, Sectorul 4, București, Cont 451.00.972 - B.C.R. - S.M.B.. Abonamente se pot face și prin oficiile poștale din întreaga țară.

Revista "OPINIA NAȚIONALĂ" se află înscrisă în Catalogul de presă "RODIPET" la poziția 2111.

Cititorii din străinătate se pot abona prin "RODIPET" S.A. - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-3129432 sau 3129433, telex 11995 - Piața Presei Libere nr.1, Sect.1, București - România.